DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Sobota, 4. marca 1967

Št. 8, leto XXIV

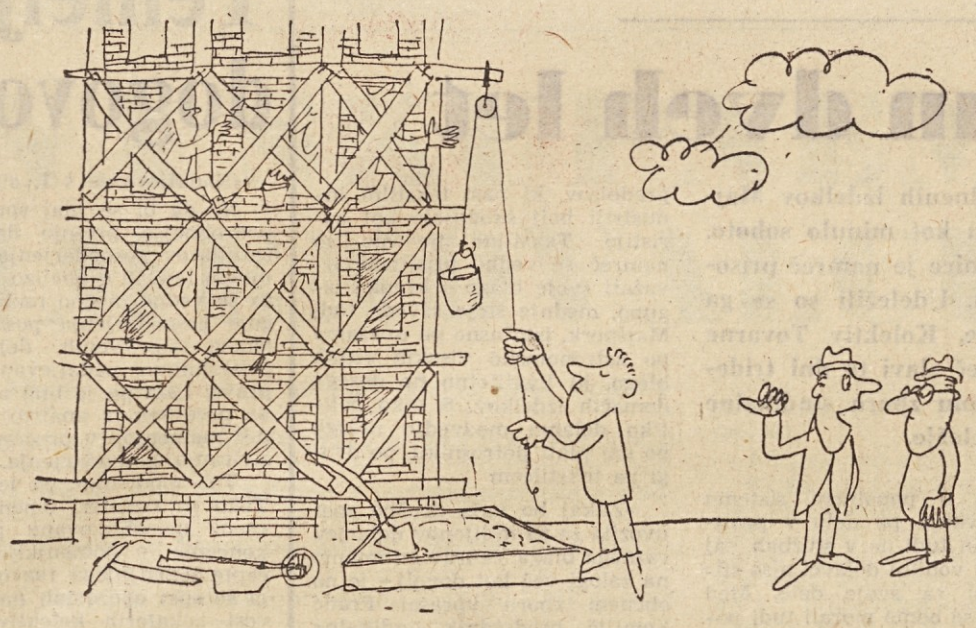

PREMALO UČINKOVITO
— Saj smo strukturo zaposlenih popravili! Zaposlili smo tegale mladega inženirja, pa se produktivnost ni prav nič povečala!

Karikatura: ANDREJ NOVAK

OB SEJI PLENUMA RO SINDIKATA DELAVCEV STORITVENIH DEJAVNOSTI:

TEMELJIT ODGOVOR

INFORMACIJA: sredi minulega tedna se je sestal na plenarno zasedanje RO sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije, da bi proučil problematiko teh dejavnosti v pogojih uresničevanja družbeno ekonomske reforme ter da bi se sindikalni delavci dogovorili o svojih nalogah pri razreševanju problemov. In lahko rečemo, da je plenum popolnoma uspel. Ne samo vestno zbrano gradivo, temveč tudi podrobna in vsestranska razprava sta zagotovila polno učinkovitost v oblikovanju stališč. Spričo obsežne problematike tokrat sicer ne bomo mogli v celoti povzeti razprave in se bomo omejili samo na nekatere probleme in stališča, k drugim pa se bomo vračali v prihodnjih številkah našega lista.

Mimo tega pa je plenarno zasedanje RO sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije odločilo, da naj bi bil občni zbor republiškega odbora 10. in 11. maja letos v Ljubljani.

Na splošno sodeč: gospodarska reforma je pozitivno vplivala na gospodarjenje delovnih kolektivov storitvenih dejavnosti in jim razkrila možnosti za intenzivnejši razvoj. Pa ne gre le za okrepitev materialne baze, ki jo je povzročila prerazdelitev dohodka, temveč tudi za številne ukrepe delovnih organizacij za povečanje produktivnosti, za bolj ekonomično in rentabilno proizvodnjo in poslovanje.

Res pa je po drugi strani tudi to, da so se ukrepi reforme zelo različno odrazili. Zato si tudi velja pobliže ogledati nekatere najbolj značilne elemente doseženih gospodarskih rezultatov.

● **Trgovina:** čisti dohodek se je ob tričetrtletju lani v primerjavi z istim obdobjem prejšnjega leta povečal za 45 %. Udeležba trgovinskih organizacij v neto produktu, neupoštevaje prometni davek, se je povečala na 70 %, medtem ko je še leto poprej znašala 64 %. Osebni dohodki so porasli za 43 %, ostanek dohodka za delitev na sklade pa se je povečal za 68 %.

● **Gostinstvo in turizem:** čisti dohodek gostinskih organizacij je v omenjenem obdobju porasel za 27 %, organizacij za turistično posredovanje pa za 87 %. Osebni dohodki so se v gostinstvu povečali za 44 %, v organizacijah za turistično posredovanje za 88 %, ostanek dohodka za delitev na sklade se je v gostinstvu povečal za 7 %, v organizacijah za turistično posredovanje za 100 %.

● **Družbena storitvena obrt:** porast družbenega proizvoda je do konca septembra lani v primerjavi z istim obdobjem prejšnjega leta znašal 6 %. Delovne organizacije so po podatkih tričetrtletne realizacije lani zadržale razmerje prejšnjega leta, to je 76 % za osebne dohodke in 24 % za sklade, pri čemer so porasli realni osebni dohodki zaposlenih za 4 %.

● **Komunalno gospodarstvo:** realni osebni dohodek na zaposlenega se je v omenjenem obdobju dvignil za 2 %, čeprav so znašali prihranki na materialnih stroških kakih 8 % in čeprav se je povečala udeležba sredstev za osebne dohodke v neto produktu s predlanskih 73 % na lanskih 75 %.

(Nadaljevanje na 2. strani)

NA ZAČETKU LINIJE »NOTRANJI TRANSPORT« — FOTO SLUŽBA DE

SEJA PREDSEDSTVA REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI:

ŽEJNE PREPELJATI PREK VODE

PERSPEKTIVNEMU SISTEMU FINANCIRANJA IZOBRAŽEVANJA NE MORE BOTROVATI NAŠA SEDANJA PREZADOLŽENOST

Minuli torek je predsedstvo republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije obravnavalo spremenjen osnutek zakonskega predloga o financiranju izobraževanja in vzgoje v SR Sloveniji. Ta forum je že nekajkrat razpravljal in izoblikoval svoja stališča v zvezi s financiranjem vzgoje in izobraževanja. Člani predsedstva so tokrat poslušali informacijo o spremembah, ki jih prinaša novi osnutek, ter spremembah, ki jih je v prvi — a ne dokončni — obravnavi predlagal Izvršni svet. Seznanili pa so se tudi z novo kvantifikacijo.

V razpravi pa so opozorili, da je predlagatelj osnutka zakona sicer v marsičem upošteval predloge, ki so se izoblikovali v široki javni razpravi in tudi v sindikatih, marsičesa pa tudi ni upošteval, zaradi česar se bo verjetno sindikatom težko v celoti solidarizirati s takim zakonom. Predvsem velja opozori-

(Nadaljevanje na 7. strani)

● STR. 2: OBRAČUN DVEH LET

● STR. 3: NA SKUPNEM IMENOVALCU

● STR. 4: PREBUJENA EKONOMSKA TENKOČUTNOST

● STR. 5: JESENIŠKI PREROK

● STR. 6: OBSEŽNE NALOGE V ZAPOSLOVANJU

● STR. 8: ŠE ENKRAT: »ZAPELJIVI BLIŠČ ŠTEVILK«

Škodljive obljube

Gospodarstveniki pravijo, da se bo prav letos razplamtela odločilna bitka za reformo. In da je njen izid v največji meri odvisen od organov in ljudi, ki odločajo: od samoupravnih organov v delovnih skupnostih, od predstavnikov političnoteritorialnih skupnosti v skupščinah. Tudi od ljudi torej, ki jih te dni predlagamo kot možne kandidate za izvolitev v skupščine političnoteritorialnih skupnosti.

Če je odločitev letošnje bitke za reformo tudi v rokah bodočih odbornikov in poslancev skupščin, bi morali le-ti še pred volitvami razložiti občanom, kako jo nameravajo izvojevati. Toda večina evidentiranih kandidatov za zdaj še molči, češ, kako naj govorimo o svojem bodočem delu, če pa skupščine še niso oblikovale trdnih programov razvoja svojega območja. Zato pa se z druge strani po prsih trkajo tisti kandidati, ki so s »trkanjem na prava vrata« v preteklosti »veliko storili« za razvoj »svojega podjetja« in »svoje občine«. In ne brez uspeha! V občinah, ki relativno zaostajajo za povprečnim razvojem republike, je še vedno močno zakoreninjeno prepričanje, da si je mogoče ustvarjati trdno materialno osnovo za hitrejši razvoj le z obsežnimi investicijami, z gradnjami novih tovarn — kot včeraj, v času ekstenzivnega razvoja našega gospodarstva. Zato so v takšnih občinah ljudje celo naklonjeni kandidatom, ki so še včeraj »znali izvrtati denar« in s sanacijskimi krediti rešiti to ali ono podjetje.

Prav zato pa je treba jasno povedati: zelo napak in politično škodljivo bi bilo, če bi delovni ljudje vpisali na volilne liste tudi takšne kandidate za skupščine, ki zastopajo nazore in ideje, ki jih je gospodarska reforma že zavrgla.

Poudarjanje potreb po novih investicijah ali pa celo obljub o izgradnji novih industrijskih objektov, ki jih radodarno dajejo nekateri kandidati, so samo slepilo za oči tistih volivcev, ki želijo, da bi se tudi njihov kraj hitreje približal gospodarsko razvitejšim krajem. Jasno je namreč, da v današnjih razmerah ne moremo vlagati in zato ne bomo vlagali sredstev tja, kjer to nekdo želi, temveč samo tja, kjer bodo vložena sredstva dala najboljše rezultate za naše celotno gospodarstvo. Vsa gospodarstva v svetu se razvijajo predvsem ob upoštevanju prirodnih bogastev posameznih področij, njihove lege in prometnega omrežja. Drugačno usmerjanje gospodarstva ne pelje naprej! Bitka z ekonomsko logiko družbenega razvoja je vnaprej izgubljena za vse tiste, ki jo začno.

Zaradi tega je jasno, da moramo pri izbiri kandidatov za skupščine, ki bodo jutri odločale o nadaljnji poti našega gospodarstva, dati prednost tistim, ki razumejo naše širše družbeno ekonomske interese in odkloniti tiste kandidate, ki trosijo nerealne obljube, obljube — ki so v očitnem nasprotju s cilji gospodarske reforme, s tem pa tudi v nasprotju z interesi delovnih ljudi.

VINKO BLATNIK

ZAPISEK S SEJE PREDSEDSTVA RO SINDIKATA DELAVCEV INDUSTRIJE IN RUDARSTVA

»KRATEK STIK« V ENERGETIKI

Predsedstvo republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva je na svoji seji minuli ponedeljek obravnavalo več aktualnih vprašanj, med njimi tudi razmere v premogovništvu. Neposreden povod za to razpravo je bila peticija občnega zbora sindikalne podružnice zagorskih rudarjev, naslovljena na republiško skupščino in na RO sindikata delavcev industrije in rudarstva. Zagorski rudarji v njej zavračajo sleherno odgovornost za izredne težave njihovega rudnika, saj ves dohodek uporabijo samo za osebne dohodke in jim niti dinar več ne ostane za sklade. Ob tem, po mnenju zagorskih rudarjev, pristojni organi sicer veliko razpravljajo o razmerah v premogovništvu, vendar pa prizadetim delovnim organizacijam ne dajejo nobene konkretne pomoči.

Predsedstvo RO sindikata delavcev industrije in rudarstva pa je ugotovilo, da očitki, naslovljeni tudi na republiški odbor, nikakor ne držijo. Prav RO sindikata delavcev industrije in rudarstva je namreč na pobudo sindikalnih podružnic zasavskih rudnikov načel temeljito razpravo o možnostih integracije prizadetih rudnikov s trboveljsko termoelektrarno in ljubljansko Toplarno. Po teh predlogih bi z minimalnimi vlaganji pocenili proizvodnjo premoga v zagorskem in trboveljsko-hrastniškem rudniku, obenem pa vplivali na pocenitev električne energije, ki jo bo proizvajala razširjena trboveljska termoelektrarna oziroma ljubljanska toplarna. Pri tem je RO sindikata delavcev industrije in rudarstva dosegel tudi to, da se je nadaljnja razprava prenesla na edino pristojno mesto, v skupščino SR Slovenije. Gre namreč za celovito razreševanje problemov energetike v naši republiki. Taka prizadevanja pa je pripravljen sofinancirati tudi republiški sklad skupnih gospodarskih rezerv.

Kakor pa je zdaj mogoče ugotoviti, vsak od prej naštetih partnerjev vleče na svojo stran. V elektrarnah se izgovarjajo na zakon o elektrogospodarstvu, ki naj bi bil kriv, da ne morejo realizirati dogovorov. Rudnika Trbovlje-Hrastnik in Zagorje še kar naprej predvidevata vsak svojo separacijo, čeprav je ne potrebujeta, ker bo vsaj 70 % njunega premoga porabila nova trboveljska termoelektrarna, za preostale količine pa zadostujejo sedanje separacije. Ker je tako, tudi posebna strokovna skupina, ustanovljena na pobudo zainteresiranih kolektivov, ne more izdelati potrebnih projektov, ker ne ve, kako naj uskladi tako različne interese.

Predsedstvo RO sindikata delavcev industrije in rudarstva je zato obsodilo takšne težnje, ko vsaka stran zagovarja zgolj lastne interese, obenem pa ne spoštuje skupnih dogovorov in vso krivdo za težave skuša prevaliti na druge. Poudarilo je, da do takšnega »kratkega stika v glavah in v energetiki« prihaja zaradi tega, ker še zmeraj gre za dogovore v ožjem krogu, tako da prizadeti kolektivi pravzaprav še zdaj ne vedo povsem natančno, o čem vse so se doslej pogovarjali njihovi predstavniki.

Zato bi po mnenju predsedstva RO sindikata delavcev industrije in rudarstva morali izvršni odbori obvestiti vse člane kolektivov o namenih predlagane tehnološke integracije, obenem pa vztrajati pri sprejetih dogovorih. Samo tako bo mogoče poceniti proizvodne stroške in s tem vplivati tudi na življenjsko raven rudarjev. -mG

REZERVIRANI STOLPEC

Jože Kepic

vratar v tovarni gumijevih izdelkov Sava Kranj

● **Povejte, kako boste prišli do stanovanja?**

Približno pred enajstimi leti sem se zaposlil v tovarni gumijevih izdelkov SAVA v Kranju. Tedaj sem stanoval doma, v Zgornjem Brniku. Že pri dvaindvajsetih letih sem se poročil in se preselil k ženi, ki je živela v skromni sobici. In takoj naj dodam, da v tej sobici živiva še danes, samo da še z dvema otrokoma. V tovarni, kjer delam, sem sicer takoj po zaposlitvi vložil tudi prošnjo za stanovanje in res so mi že naslednje leto dodelili trisobno stanovanje. Toda moral sem ga odkloniti, ker je bilo predrago, razen tega pa so mi to stanovanje dodelili pod pogojem, da moram imeti še podnajemnika. Spet sem bil pri starem. Medtem sem doživel tudi hudo prometno nesrečo in sem izgubil roko. Zavoljo tega sem se moral posloviti tudi od poklica vulkanizerja ter sem postal vratar. Ko sem bil v bolnišnici, sem se ob spodbujanju ženinega očeta odločil za gradnjo hiše. Kupil sem si parcelo in začel z gradnjo. Precej nevšečnosti je bilo, zlasti s cementom, opeko pa sem si kar sam izdelal. In ker sem bil brez roke, so mi pomagali graditi tudi prijatelji. Lani je bila hiša že pod streho. Zdaj čakam, da mi bodo v tovarni posodili milijon, pa tudi žena je v svojem podjetju zaprosila za pol milijona. Tako si bom svoj dom lahko dokončno uredil.

Gusti Sušinsky

fakturistka v servisu Slovenija avto, Ljubljana, Tržaška cesta

● **Stanovanja še nimate. Kako mislite, da boste prišli do njega?**

Moj fant bo prihodnji teden slekel vojaško suknjo in se spet zaposlil v svojem prejšnjem podjetju. To so mu vsaj obljubili v ljubljanskem podjetju Šumi. Potem naj bi se poročila. Zdaj stanujem pri njegovih starših, ki so nama tudi obljubili, da bi za nekaj časa lahko imela kar pri njih streho nad glavo. Veva pa, da dolgo tako ne bo šlo, kajti še dva sta pri hiši, ki bosta tudi terjala stanovanje, najprej tam, kjer sta že zdaj doma. Zato sva že veliko razmišljala o tem, kako naj bi prišla do stanovanja. V mojem podjetju za zdaj ni možnosti, da bi ga dobila. V njegovem podjetju ni nič bolje. Ostaja nama torej samo to, da zanj varčujeva. Če pa pomislim na tistih sedem ali osem milijonov, kolikor bi potrebovala za stanovanje, me kar stisne pri srcu. Pod sedanjimi kreditnimi pogoji bi morala vsaj tri ali štiri leta celo »plačo« dajati na stran, da bi na osnovi privarčevanega zneska lahko dobila kredit za nakup stanovanja. Upam pa, da se bodo pogoji vsaj malo spremenili nama podobnim v prid.

Ampak vseeno: druge rešitve ni in treba bo ugrizniti tudi v to kislo jabolko. Končno pa sva oba še mlada in nobena juha se ne poje tako vroča, kot se skuha, mar ni tako?

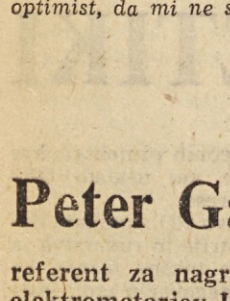

Rupnik Stanko

član delavskega sveta tovarne kolektorjev, Idrija

● **Ali že imate svoje stanovanje in kako rešuje stanovanjski problem delavcev vaše podjetje?**

Svojega stanovanja še nimam, pač pa stanujem pri materi v vojašnici na Črnem vrhu, od koder hodim vsak dan 16 km daleč v službo. Imam pa še zasilno sobo v podjetju, kjer prespim, kadar delam v popoldanski izmeni. Upam, da mi bodo gmotne razmere v prihodnjem času omogočile, da si bom zgradil stanovanje ali celo hišico. Seveda bo treba do tedaj rešiti še celo kopico problemov, kot so lokacija zemljišča, gradbeni material in ne nazadnje tudi moja finančna sposobnost. Sedaj zaslužim le kakih 80.000 S-din, pa se sprašujem, če bom s tem denarjem sploh lahko kaj prihranil za gradnjo.

Podjetje sicer daje sredstva za gradnjo stanovanj iz svojega stanovanjskega sklada, vendar je višina tega zneska odvisna od števila prijavljenih interesentov. Do sedaj je podjetje namenilo za gradnjo stanovanj 6 milijonov S-din kot kredit z odplačilom na 25 let in z 2-odstotno obrestno mero.

Torej vidite, da pot do stanovanja ni lahka, zato mi ne preostane nič drugega, kot da čimveč delam in si s tem čimveč prihranim. Povrhu vsega pa moram biti še naprej precejšen optimist, da mi ne splahne pogum.

Peter Gartner

referent za nagrajevanje v tovarni elektromotorjev Iskra v Železnikih

● **Če še nimate stanovanja, kakšno je vaše upanje, da ga boste imeli?**

Stanovanje, sicer bolj skromno, že imam pri materi, kjer živim z ženo in dvema otrokoma. Ker je naša tovarna, ko nam je ameriški kupec odpovedal nakup elektromotorčkov, zašla v precejšnje težave, zdaj zaslužim komaj 60.000 S-din. V normalnih pogojih poslovanja pa bi zaslužil blizu 100.000 S-din. Zato je po svoje še srečo, da je tudi žena zaposlena. Ves prihranjeni denar, ki pa ga ni veliko, porabimo za obnovo že zelo stare hiše. Potreboval bi vsaj milijon in pol S-din posojila, da bi si lahko stanovanje primerno uredil za nekoliko daljše obdobje. Toda v tovarni, kjer sem zaposlen, si trenutno tega denarja še ne morem izposoditi, ker imamo na spisku še blizu 30 veliko bolj upravičenih prosilcev za stanovanje, kot pa sem sam. Sicer pa zdaj na to niti toliko ne mislim. Za vse člane kolektiva Iskre v Železnikih je zdaj najpomembneje, kako se bomo izvlekli iz težav.

PO OBČNEM ZBORU SINDIKALNE PODRUŽNICE TOVARNE VOLNENIH IZDELKOV MAJŠPERK:

Obračun dveh let

Velika dvorana ob Tovarni volnenih izdelkov Majšperk že dolgo ni bila tako polna kot minulo soboto. Občnemu zboru sindikalne podružnice je namreč prisostvovala velika večina zaposlenih. Udeležili so se ga tudi upokojenci in številni gostje. Kolektiv Tovarne volnenih izdelkov Majšperk namreč slavi te dni trideseto obletnico, kar je dalo občnemu zboru sindikalne podružnice še posebno svečano obeležje.

Kljub skrbno pripravljenemu obračunu dela sindikalnega odbora za minuli dve leti in proslavi pomembnega jubileja je bilo v Majšperku čutiti, da ni prišlo do tistega sproščenega in temeljitega razgovora iz oči v oči, ki naj bi bil v bistvu namen takega sestanka. Točneje rečeno: k besedi so se oglašali le vodilni delavci, česar jim seveda nihče ne očita, nasprotno, saj je prav, da v sindikatu pove vsak svoje, veliko manj pa so bili zgovorni neposredni proizvajalci. Škoda...

»Težko bi dejal, da nismo ničesar pametnega storili v minulem obdobju. Priznati pa je treba, da bi lahko napravili veliko več, če bi se svoje odgovornosti nekoliko bolj zavedali,« je v uvodu poudaril Franc Zemljič, predsednik izvršnega odbora sindikalne podružnice. »V dobro si lahko štejemo, da smo najtežje probleme v podjetju reševali skupno z organi upravljanja in da je bila povezava, naše sindikalne podružnice s podjetjem uspešna. V dobro si upravičeno smemo šteti tudi organizacijo konference samoupravljavcev, čeprav rezultati zaostajajo za pričakovanjem, saj je bila razprava o vprašanjih proizvodnje več kot skromna...«

Občni zbor sindikalne podružnice v Majšperku je med drugim dregnil tudi v probleme nagrajevanja. Člani, ki so v razpravi sodelovali, so poudarili, da je prav vprašanje stimulativnega pravilnika ena izmed najpomembnejših nalog bodočega izvršnega odbora sindikalne podružnice in seveda komisije za sestavo in izpopolnjevanje pravilnika o delitvi osebnih dohodkov.

»Že dosedanja merila pomenijo korak naprej v nagrajevanju«, je bilo slišati v Majšperku, »pa vseeno še ne moremo govoriti o popolnem sistemu nagrajevanja po delu v proizvodnji in tudi ne v službah, saj nekateri vodilni delavci niso stimulirani za svoje delo. Med drugim se bomo morali tudi potruditi, da bomo v bodoče nekoliko bolj stimulirali izobraževanje naših delavcev. Če tega ne bomo napravili, bo splahnelo še tisto skromno prizadevanje naših delavcev, da se strokovno izpopolnjujejo. Primerilo se je namreč, da so nekateri člani naše delovne skupnosti uspešno opravili različne strokovne tečaje, njihovi osebni dohodki pa so ostali nespremenjeni.«

Na dan občnega zbora sindikalne podružnice in proslave v Majšperku je padla tudi marsikatera pikra na račun veljavnih predpisov, ki naši tekstilni industriji bolj škodujejo kot koristijo. Tekstilne tovarne so namreč še vedno prisiljene izvažati svoje blago s krepko izgubo, mednje šteje seveda tudi Majšperk, istočasno pa uvažamo po astronomsko visokih cenah blago, ki kvalitetno ne dosega domačih izdelkov. S tako politiko delamo medvedjo uslugo po eni plati potrošniku, po drugi pa tekstilcem.

»Zakaj bo naša družba spet uvozila za 60 milijonov dolarjev raznega blaga, čeprav ga imamo na zalogi več kot dovolj,« je na občnem zboru vprašal Franc Zemljič, predsednik sindikalne podružnice. »Zakaj dovoljujemo uvoz blaga, ko pa vemo, kako močno so lani porasle zaloge? Če bi šlo za uvoz cenejšega ali kvalitetnega blaga, kot pa je blago domačih proizvajalcev, bi bil ta uvoz razumljiv. Tako pa... Jasno je, da ni vsega kriva samo trgovina. In mislim, da bi morali tudi o tem problemu nekoliko več razpravljati naši samoupravni organi in naša sindikalna podružnica ter od pristojnih terjati, da spremene tako politiko...«

A. ULAGA

Z OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV

● HRASTNIK:

»V sedanjem obdobju pomeni samoizobraževanje, intenzivnejše spremljanje sindikalnega in drugega tiska enega izmed bistvenih pogojev za uspešnejše delovanje članov sindikalnih organizacij« — menijo v hrastniškem sindikalnem svetu. Zato so sklenili sindikalnim organizacijam pomagati pri razširjanju glasila Delavska enotnost pa tudi drugega čtiva in publikacij. Prihodnje dni bo namreč sindikalno vodstvo sklepalo o tem, da pusti sindikalnim podružnicam večji del članarine, kot so ga imele doslej, in sicer od 1 do 3 odstotke od pobrane članarine. Tako povečan del sredstev pa bi morale sindikalne organizacije nameniti v prvi vrsti za razširitev Delavske enotnosti med članstvom. Za zdaj bodo prejemali Delavsko enotnost vsi člani izvršnih odborov sindikalnih organizacij.

Sedanje ugotovitve, da sindikalno članstvo ne pozna širše problematike sindikalnega delovanja, da je pomanjkljivo obveščeno o prizadevanjih sindikatov, zlasti pri uveljavljanju gospodarske in družbene reforme, si v Hrastniku razlagajo tudi po tem, da samoizobraževanje, bolj kontinuirano zasledovanje bodisi dnevnega ali periodičnega tiska, še ni postalo sestavni del delovnje sindikalnega članstva. Marsikdo si razen radijskega sprejemnika nikakor ne more privoščiti še izdatkov za tisk in drugo čtivo, zato proučujejo možnosti, da bi vsem tem posredovali vsaj njihovo sindikalno glasilo.

M. V.

Z OBČNEGA ZBORA SINDIKATA ANHOVSKIH CEMENTARJEV

VEČ HUMANOSTI V MEDSEBOJNE ODNOSE

Anhovski cementarji so občni zbor svoje sindikalne organizacije sklicali v času, ko so v podjetju izvajali nekatere večje in neodložljive remonte. Mnogi delavci — delegati se zaradi tega občnega zbora niso mogli udeležiti in ni dosti manjkalo, da bi zaradi nesklepčnosti občni zbor sploh morali preložiti. Vendar pa upravičena odsotnost številnih delegatov ni ohromila dela občnega zbora.

Velja poudariti, da na občnem zboru niso veliko govorili o dosedanjem delu sindikata, čeprav so poudarili, da gre tudi sindikatu zasluga za lepe proizvodne in poslovne uspehe podjetja. Ni bilo namreč vprašanja, pa najsi je šlo za delitev dohodka, za oblikovanje interne zakonodaje ali pa za rekreacijo članov kolektiva, da ne bi posegel v razpravo s svojimi stališči tudi sindikat. Navzlic temu pa, tako vsaj so poudarili v razpravi na občnem zboru, med delavci še nikoli ni bilo toliko kritike na račun sindikata, kot je je ravno zdaj. Vse pripombe pa je mogoče strniti pod skupni imenovalec: skrb za človeka.

Občni zbor je ugotovil, da je taka kritika članov utemeljena. Vendar je treba dodati tudi to, da si mnogi člani kolektiva pod aktivnostjo sindikata predstavljajo zgolj delo izvršnega odbora, sami pa se držijo ob strani. Prav zaradi tega bo treba razmisliti o organizacijskih spremembah v delu sindikata v njihovem podjetju, da bi tako pritegnili k delu čim večje število članov sindikata.

Kaj pa predvsem terja kolektiv anhovske tovarne salonita in cementa? Najprej to, da bi končno tudi sindikat bolj odločno podprl zahteve, naj bi v podjetju poskrbeli za bolje urejeno družbeno prehrano, za spodobne oblačilnice, za ambulanto ter za otroško varstvo. Materialne možnosti za to namreč so, samo »nekdo« bi moral pritisniti, da jih tudi izkoristijo.

Ta »nekdo« pa bi po mnenju delavcev pravzaprav moral biti sindikat. Kolektiv namreč meni, da je prišel čas, ko urejanja teh zadev ni mogoče več odlašati na račun investicij v proizvodne naprave, saj končno gre za stvari, ki tudi pomenijo del življenjske ravni delavca. Urejen življenjske in delovne razmere pa se bodo po njihovem mnenju nujno odrazile tudi v večji produktivnosti.

Še nekaj imajo v mislih anhovski cementarji, ko govorijo o premajhni zavzetosti sindikata za članstvo. Na sejah samoupravnih organov in tudi sicer v podjetju obravnavajo probleme delovnih ljudi brez pravega posluha za humanost, dostikrat pa tudi premalo strokovno in nepripravljeno, kar nesporazume in težave samo še povečuje. Sindikat pa bi se moral po mnenju delavcev zavzeti za to, da bi v vseh primerih najprej videli in gledali človeka, da bi njihove probleme in težave vselej tudi reševali na topel, človeški način. Pri tem niti najmanj ne mislijo na to, da bi sindikat moral zagovarjati sleherni spodrsljaj ali napako, ki jo zagreši katerikoli član kolektiva. Treba pa je takemu članu omogočiti, da se bo lahko zagovarjal, ne da bi pri tem kdorkoli žalil njegovo osebnost. In prav tako bi se njihov sindikat moral dosledno zavzemati za to, da samoupravni organi ne bi nasedali zahtevam in predlogom, ki jih masikdaj vsilijo posamezniki zgolj v osebnem interesu in kar kasneje sproži verižno reakcijo podobnih zahtev, ki potem zlahka skalijo notranje odnose v kolektivu.

Odsotni delegati bi morda vplivali na drugačen potek razprave. Morda prav zaradi tega občni zbor ni razkril vseh problemov tega kolektiva. Vendar pa velja takoj poudariti, da so udeleženci občnega zbora jasno poudarili, kaj pričakujejo od svoje organizacije.

-m6

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZS za Slovenijo izdaja CZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik MILAN POGAČNIK. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ul. 4, poštni predal 313/VI, telefon uredništva 31 66 72, 31 24 02 in 31 00 33, uprava 31 00 33. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 501-1-365. - Posamezna številka stane 50 N-par = 50 starih din. - Naročnina je četrtletna 6.50 N-din = 650 starih din, polletna 13 N-din = 1300 starih din in letna 26 N-din = 2600 starih din. - Rokopisov ne vračamo. - Poštnina plačana v gotovini. Tisk in kliše: CZP »Ljudska pravica« Ljubljana

Temeljit dogovor

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ne da bi se zdaj spuščali v podrobnejšo presojo doseženih rezultatov gospodarjenja v minulem letu in v analizo vzrokov za še vedno močno različne pogoje gospodarjenja posameznih panog storitvenih dejavnosti, prisluhnimo nadaljevanju razprave. Leta pa je bila usmerjena predvsem v analizo zaviralnih momentov v procesu intenziviranja gospodarjenja.

Teh momentov pa je veliko. Tako so nekateri omenjali povsem neizoblikovane poslovne koncepte in pomanjkljive koncepte nadaljnjega razvoja, drugi so spet opozarjali na dremavost nekaterih kolektivov, ker pač nimajo nobenih težav niti z dohodkom niti z osebnimi dohodki. In potem:

● **Trgovina:** sedanji togi sistem družbene kontrole cen in marž, zlasti v primerih, ko je stopnja marže določena po proizvodih in ne po skupinah proizvodov, povzroča številne negativne posledice. Tako trgovina na primer ne more reagirati na gibanja tržišča s spreminjanjem marže — in s tem tudi cene — v času konjunkture ali depresije. S tem pa se zmanjšuje izbira blaga, saj se trgovina zalaga predvsem s proizvodi in s količinami, ki pomenijo zanjo najmanjši rizik. Po drugi strani pa spet maksimirane procentne marže po posameznih proizvodih stimulirajo trgovino, da nabavlja čim dražje proizvode, saj si tako zagotavlja najvišji dohodek.

Zato stališče plenuma: v trgovini je treba uveljaviti sistem prostih cen za vse artikle, za katere je že liberaliziran uvoz, ali pa se zanje cene v proizvodnji prosto oblikujejo. Le tako se bo lahko prilagajala ponudbi in povpraševanju, le v tem primeru je možno pričakovati umirjenejše gibanje cen na tržišču.

● **Gostinstvo in turizem:** gostinske organizacije zaradi konkurenčnosti s svetovnimi cenami že doslej niso mogle v celoti vkalkulirati v prodajno ceno zveznega prometnega davka, ki je bil v višini 20 % od prodajne cene uveden kot ukrep gospodarske reforme. Letos se je stopnja povečala celo na 30 %. A že lani je delež družbe v delitvi dohodka presegel delež podjetij! Razen tega pa je nelogično obračunavanje prometnega davka od prodajne cene, ker tako zajemanje vpliva na zmanjševanje dohodka tistih gostinskih obratov, ki nudijo najbolj kvalitetne storitve.

Ob tem sindikati sodijo, da bi bilo potrebno temeljito proučiti funkcijo prometnega davka v gostinstvu, predvsem pa ta davek uveljaviti na prodane količine, ne pa na prodajne cene.

● **Družbena obrt:** kontrolirane cene mnogih obrtnih storitev onemogočajo pravilno vrednotenje vloženega dela ter ustvarjanje potrebne akumulacije za reprodukcijo osnovnih sredstev in za porast življenjske ravni zaposlenih. Razen tega pa onemogočajo tudi konkurenco družbene obrti z zasebnim obrtništvom, ki posluje ob manjših družbenih dajatvah in manjši administraciji.

K temu stališče sindikatov: cene naj se prosto oblikujejo, ker je to pogoj za rentabilnejše in prožnejše poslovanje vseh družbenih obrtnih organizacij, ker se bo obrt le v tem primeru razvijala, ne pa da je čedalje bolj deficitarna.

● **Komunalno gospodarstvo:** spričo nespremenjenih cen za individualne storitve ter porasta materialnih stroškov in revalorizacije osebnih dohodkov se je občutno zmanjšala že prej minimalna akumulacija delovnih organizacij za reprodukcijo. V še težjih razmerah životarijo tiste organizacije, ki opravljajo kolektivne komunalne storitve, ki so odvisne od proračunov občin.

Stališče plenuma: treba je uveljaviti tako ceno storitev, ki bo zagotavljala redno poslovanje, porast življenjske ravni zaposlenih ter del razširjene reprodukcije. Le dosledna uveljavitev načela dohodka lahko zagotovi komunalnim organizacijam enakopraven položaj v gospodarstvu.

A tudi to so samo nekateri od zaviralnih momentov in samo nekatera stališča. Tokrat naj jim dodamo le še eno: plenum je sklenil opozoriti vse pristojne republiške in zvezne organe na te probleme, sindikate v delovnih kolektivih in komunah pa je pozval, da se čimbolj zavzamejo vsak v svojem okolju za čim intenzivnejše razreševanje naših nalog.

BOJAN SAMARIN

BELEŽKE S TREH OBČNIH ZBOROV BREŽIŠKIH PODJETIJ PREVOZ, KZ BREŽICE IN LJUDSKA POTROŠNJA:

NA SKUPNEM IMENOVALCU

Minulo soboto se je novinar odzval trem sindikalnim podružnicam v Brežicah, ki so vabile na svoj občni zbor. To so bile podružnice v avtotransportnem podjetju Prevoz, v Kmetijski zadrugi Brežice in v trgovskem podjetju Ljudska potrošnja. Tako so tudi nastale te novinarjeve beležke. Pravimo novinarjeve, ker pač ne povzemajo povsem verno razprave na teh treh občnih zborih, ker so predvsem odsev njegovih takratnih razmišljanj. Zato jih tudi ne kaže jemati kot poročilo z razprave, temveč samo kot primer, kaj bi novinar rekel, če bi si prilastil pravico, da še sam poseže v ta obračun sindikalnega dela za minuli dve leti.

DA SO DOBRO GOSPODARILI, JIM VELJA V CELOTI PRIZNATI... Čeprav pretresi, ki jih je prinesla reforma s spremenjeno delitvijo dohodka med delovno organizacijo in družbo, predvsem pa z veliko večjo zaostritvijo pogojev gospodarjenja, so se trdno ujeli na lastnih nogah. V Prevozu, v Kmetijski zadrugi in v Ljudski potrošnji. Poslovna poročila vseh treh direktorjev jasno izpričujejo, da to »samoupravno gospodarjenje« le ni tako nebogljeno, kot marsikdaj tarnamo.

Dokazi? Saj jih sami ponujajo.

● Čeprav še pred nedavnim v zagati, tako da so nekateri prej napovedovali polom kot uspeh, so se v Prevozu le postavili na trdna tla. Zares trdna. Kar imajo, je njihovo. Imajo lastna obratna sredstva, zgradili so novo delavnico, povečali tonažo vozil — samo v minulem letu za 17 %, z marcem pa so odplačali zadnji kredit. Na 4 milijone 152.000 kilometrov dolgi poti minulega leta so prepeljali 140.000 ton blaga. Zanje to pomeni za četrtino večjo realizacijo v primeri s prejšnjim letom, za 20 % višji dohodek, ki jim ostaja za delitev.

● Oštevilčeni podatki v poslovnem poročilu KZ Brežice so sicer drugačni. A tudi potrjujejo uspešnost gospodarjenja. Realizacija zadruge je v minulem letu porasla za 8 %, dohodek se je v minulem letu povečal v absolutnem znesku za 105 milijonov starih dinarjev, čeprav je bilo v zadrugi le 7 delavcev več zaposlenih. Produktivnost, ekonomičnost in rentabilnost se povečujejo. Zato tudi razmerje med skladi in sredstvi za osebne dohodke dobiva drugačno podobo: od 18 : 82 predlani se je spremenilo na 14 : 86.

● Podobno tudi v Ljudski potrošnji. Podjetje je v minulem letu ustvarilo za 12,5 % več prometa ob sicer 1,5 % povprečnem znižanju cen, produktivnost je narasla za 22 %, dohodek podjetja na zaposlenega pa za 25 % v primerjavi s prejšnjim letom. Tako se je povečala tudi masa sredstev za osebne dohodke za 14,7 %.

A TUDI SICER NE GRE ODREKATI PRIZADEVANJ ZA INTENZIVNEJŠE GOSPODARJENJE... Nikomur, niti samoupravnim organom niti upravnim vodstvom in strokovnim službam niti družbeno političnim organizacijam. Tudi sindikatu ne. Uspehi, kot jih izpričujejo poslovna poročila, so lahko samo posledica spoznanja velike večine proizvajalcev, da je vsakršnja prihodnost odvisna od njih samih. Vsekakor najbolj dragoceno spoznanje!

A kako si potlej razlagati, da delovni predsednik in predsednik podružnice zaman pozivata k razpravi? V Prevozu, v Kmetijski zadrugi in v Ljudski potrošnji. Na vseh treh občnih zborih molk! Niti večkratni pozivi vseh treh direktorjev, da je zdaj priložnost pogovoriti se o tem, kar je bilo doslej narobe in o tem, kar naj bi bilo v prihodnje bolje, ne zaležejo.

Molk. Vendar molk, ki pripoveduje. Morda o tem, da je bilo dosedanje delo sindikatov — predvsem pa hotenja, ki naj bi jih v imenu članstva uresničevali skozi samoupravne odnose — vse premalo očitno? Morda o tem, da je sindikat v delovni organizaciji še vedno premalo samosvoja in zato tudi premalo odločna družbeno politična organizacija proizvajalcev? Morda pa o tem, da se je naselilo v kolektive tiho zadovoljstvo: poslovanje je bilo uspešno, osebni dohodki dobri, čemu potlej drezati v sršenja gnezda? Res, osebni dohodki niso taki, da bi burili duhove.

● V Prevozu se je povprečni osebni dohodek povzpel v minulem letu na 130.000 S-din, pri čemer ima najnižji dohodek čuvaj — 74.000 S-din, najvišjega eden od šoferjev — 232.000 S-din. A k temu je treba dodati še 8 %, za kolikor se bodo osebni dohodki dvignili z dokončnim obračunom dohodka v podjetju.

● V Kmetijski zadrugi Brežice je poskočil povprečni osebni dohodek od predlanskega 57 tisoč in nekaj sto dinarjev na 73.800 S-din ali za 29 %.

● V Ljudski potrošnji je povprečni osebni dohodek dosegel v minulem letu 97.000 S-din in tako porasel skoraj za 33 %.

Morda ta molk res pripoveduje o tihem zadovoljstvu in kančku oportunizma, bojazni pred zamero, ki je kanilo vanj, morda?

Ali po o čem drugem?

SICER PA NI MOJA STVAR, DA PRESOJAM O ODGOVORIH... Sami bodo morali razmisliti o tem, o čemer zdaj govori molk. Predvsem pa tisti, ki bodo v prihodnjem mandatnem obdobju vodili delo sindikalnih podružnic. V Prevozu, v Kmetijski zadrugi in v Ljudski potrošnji.

Tokrat so priložnost zamudili, priložnost, da bi se dogovorili o tem, kaj hočejo od sindikata v prihodnje. Težko je namreč verjeti, da bi za tem molkom tlelo popolno zadovoljstvo, pa čeprav so bili rezultati gospodarjenja uspešni, čeprav so osebni dohodki zadovoljivi, čeprav odnosov ne pretresajo konflikti. Težko, kajti če ničesar drugega, lahko bi bili rezultati še boljši, tudi osebni dohodki višji, lahko odnosi še bolj demokratični.

Bržčas se ne bi nihče razveselil tega, če bi bili ob letu rezultati natanko taki, kot so zdaj. Torej pomeni, da bo treba nekaj storiti, da bodo ob letu v resnici boljši. In v teh načrtih, kaj storiti, bo tudi sindikat moral reči svoje. Načrte sindikata pa zagrinja molk. V Prevozu, v Kmetijski zadrugi, v Ljudski potrošnji. Organizacija brez programa, brez načrtov pa je največkrat le malo zanimiva za članstvo in še manj uspešna v reševanju njegovih problemov.

Morda tudi zato današnji molk?

S. B.

Člani sindikata v Industrijskem podjetju elektrotermičnih aparatov ETA v Cerknem so na minulem občnem zboru sindikalne organizacije zelo kritično razpravljali o tem, kaj morajo storiti strokovne službe podjetja za boljšo organizacijo dela, uvajanje novih tehnoloških postopkov in oblikovanje meril nagrajevanja. Posebno reportažo o tej tovarni, od koder je tudi pričujoči posnetek, pa bomo objavili v prihodnji številki Delavske enotnosti. — M. Ž.

USPEL DELOVNI DOGOVOR SINDIKALNE PODRUŽNICE INDUSTRIJE PLATNENIH IZDELKOV JARŠE

Vedno v središču dogajanj

Na občnem zboru sindikalne podružnice Industrije platnenih izdelkov Jarše — ki je bil, mimogrede povedano, zares skrbno pripravljen, so nekateri posamezniki ponovno načeli vprašanje, čemu sindikat. In vendar je ravno sindikalna podružnica Industrije platnenih izdelkov storila za svoje članstvo v minulem obdobju precej več kot marsikatera druga podružnica.

Na tako zastavljeno vprašanje o potrebnosti sindikata se je odzval inž. Franc Verhovec, dosedanji predsednik izvršnega odbora.

»Ozko povezana z vprašanjem, kakšno vlogo imajo sindikati spričo uveljavljenega samoupravnega sistema, je dilema, na katero stran se naj postavijo sindikati, ali na stran svojega člana delavca ali na stran sistema. Odgovor je znan: naloga sindikatov je, da ščitijo delavca pred nepravilnostmi, pred nespoštovanjem njegovih zakonitih pravic, skratka, sindikati so dolžni znotraj svoje organizacije zagovarjati dosledno izvajanje predpisov, ki zakonito ščitijo delavca. Sindikat se mora torej boriti z vsemi tistimi silami, ki kratijo pravice delavcev, in zato ne predstavlja transmisije samoupravljanja, ampak politično organizacijo, ki se zavzema za dosledno izpopolnjevanje sprejetih načel in oblik dela. Zaradi vsega tega je neumestno vprašanje, ali so nam sindikati spričo samoupravljanja sploh še potrebni...«

Zato tudi kljub burnemu obdobju zadnjih dveh let, ki ga je še posebej trdo občutila tekstilna industrija, sindikalna aktivnost v podjetju Induplati stagnirala. Celo nasprotno, sindikat je v minulem obdobju aktivno posegel v razprave in posredoval svoje predloge samoupravnim organom bodisi v zmanjševanju števila zaposlenih bodisi o nadomestilu za ukinjene vozovnice K-15; prav sindikat se je odločno zavzemal za ustrezno višino cen v počitniških domovih podjetja in obenem predlagal tudi spremembo cen v tovarniški menzi, ki nudi delavcem sorazmerno ceneno prehrano itd. Naj omenimo še predloge, ki jih je sindikat posredoval delavskemu svetu glede stanovanjske gradnje: bil je mnenja, da velja v današnjih pogojih podpirati predvsem individualno gradnjo, v perspektivi pa naj bi razpoložljiva sredstva namenili za gradnjo blokov.

Na občnem zboru sindikalne podružnice Industrije platnenih izdelkov Jarše pa so člani načeli med drugim tudi vprašanje deprofesionalizacije občinskega sindikalnega sveta. Večina je pri tem zagovarjala stališče, da bi bilo škoda okrniti dosedanjo pomoč občinskega sindikalnega sveta sindikalnim podružnicam, pa čeprav le-ta ni bila vselej najbolj izdatna. Zato se je večina na občnem zboru izrekla, da naj občinski sindikalni sveti še naprej sestavljajo profesionalni kader. Menili so tudi, da bi bilo smotrneje prihranke iskati v republiških organih kot pa v občinskih sindikalnih svetih.

Kar zadeva delo izvršnega odbora sindikalne podružnice podjetja Induplati v prihodnjem obdobju, pa je predlagal inž. Franc Verhovec med drugim:

»Novi odbor bo moral še krepkeje prijeti za delo in najti oblike in prijeme, ki bodo izboljšali sodelovanje med družbeno političnimi organizacijami in povečali aktivnost ne samo članov izvršnega odbora sindikata, temveč tudi članov samoupravnih organov, ki so pravzaprav gonilno kolo naše poslovne in gospodarske politike. Prav bi bilo zato, da posvetimo kar največ pozornosti vprašanjem volitev v nove organe upravljanja. Pri izboru kandidatov za samoupravne organe bo moral sindikat skupaj s komunisti z vso odločnostjo podpreti kandidaturo tistih članov kolektiva, ki bodo v polnem pomenu besede upravljavci in se bodo polno zavedali svoje odgovornosti.«

— a.

OBČNA ZBORA SINDIKALNIH PODRUŽNIC SIMPLEX IN TOVARNE KOLEKTORJEV

Obtožbe in molk

V Idriji sta bila minulo soboto kar dva občna zbora sindikalnih podružnic: v tovarni kolektorjev in v montažnem podjetju Simplex. Ker imata poročili in razpravi obeh zborov skupne značilnosti, člani so razpravljali le o rekreaciji, nakupu ozimnice in drv, veliko manj ali pa nič o drugih problemih, ki teže kolektiv, smo se odločili, da poročamo o obeh zborih hkrati.

Poročilo o delu izvršnega odbora sindikalne podružnice tovarne kolektorjev je bilo zelo skopo o sindikalni dejavnosti v minulem obdobju. Zato pa je razprava nakazala številna vprašanja in probleme, ki bi jih prav sindikat kot družbeno-politična organizacija proizvajalcev moral obravnavati. Tako so delavke na občnem zboru odločno zastavljale nekatera vprašanja, kot: zakaj imajo nekateri pri mojstrih privilegije, zakaj ni urejeno razporejanje posameznih delovnih skupin na delovna mesta, zakaj delovna mesta niso ocenjena in zakaj delavke stalno premeščajo z enega na drugo.

Ker pač vodstvo sindikalne podružnice ni tem vprašanjem posvečalo nobene pozornosti, je tudi neizbežno, da se je razprava na občnem zboru sprevrgla v golo medsebojno obtoževanje. Zato je bilo delovno predsedstvo občnega zbora tudi primorano obljubiti, da bodo vsa ta vprašanja predložili novemu izvršnemu odboru sindikalne podružnice in da bodo lahko tudi vsi zaposleni izrekli svoje pripombe k predlaganim rešitvam.

Občni zbor sidikalne podružnice montažnega podjetja Simplex je bil precej podoben temu občnemu zboru, čeprav je razkril še ekstremnejši primer neaktivnosti. Iz poročila predsednika sindikalne podružnice je bilo namreč razvidno, da se je izvršni odbor sindikalne podružnice v dveletnem mandatnem obdobju le dvakrat sestal, pa še takrat so člani razpravljali le o volitvah, o regresu za dopuste in o počitniški hišici. Zato tudi ne more biti naključje, da je članstvo zapustilo občni zbor brez vsake razprave.

Zato na rob obeh zborov tole: samo z razpravo o športnih tekmovanjih, o nakupu ozimnice ter z razpravami o regresih za dopust se ne začenja niti ne končuje delo sindikatov. Veliko je problemov, ki tarejo proizvajalca in ki jim bo treba v prihodnje prisluhniti, če naj sindikat pomeni to, kar naj bi v samoupravnih odnosih.

ViG

Pravna posvetovalnica DE

● **VPRAŠANJE:**

Zanima me, ali gre delavcem, ki delajo v gostinstvu, dodatek za nočno delo, to je delo po 22. uri, ne glede na to, koliko traja takšno nočno delo, ter ali je možna sankcija zoper delovno organizacijo, ki ne izplačuje dodatka za nočno delo? Kako se plačuje delo nad 208 oziroma 216 ur mesečno v gostinski stroki? Ali sme delovna organizacija gostinske strokę razporediti nosečo delavko na delo tako, da dela en dan od 6. do 24. ure, naslednji dan pa ima prost dan? A. Č. — MARIBOR

Glede nočnega dela določa člen 51 TZDR, da je čas, ki ga delavec prebije na nočnem delu, poseben delovni pogoj, ki ga delovna skupnost upošteva pri merilih, po katerih odmerja pravice, ki so odvisne od delovnih pogojev — to je osebni dohodek in drugo. S tem določilom zavezuje omenjeni zakon delovne organizacije, da pri delitvi osebnih dohodkov upoštevajo tudi opravljeno nočno delo; na kakšen način in v kakšni višini bo delovna organizacija obračunavala in plačevala nočno delo, pa omejeni zakon ne določa in prepušča ureditev delovni organizaciji sami. Torej ima delavec, ki dela po 22. uri, pravico, da se mu takšno delo še posebej upošteva, vendar kako in v kakšni višini zakon ne določa, pač pa prepušča delovni organizaciji, da to sama uredi. Če delovna organizacija ne uredi s svojim statutom ali drugim splošnim aktom pravic, dolžnosti in obveznosti po citiranem 3. odst. 51. člena (upoštevanje nočnega dela kot poseben delovni pogoj) se kaznuje za prekršek v smislu člena 142 TZDR z denarno kaznijo.

O tem, kako se plačuje delo nad 208 oziroma 216 ur mesečno, bi vam težko odgovorili, ker tudi o tem TZDR nima podrobnejših določil in prepušča vprašanje višine plačevanja takšnega dela delovni organizaciji sami. V členu 45 TZDR je določeno, da je čas, ki ga delavec prebije na delu nad polnim delovnim časom, poseben delovni pogoj, ki ga delovna skupnost upošteva pri merilih, po katerih upošteva pravice, odvisne od dolžine delovnega časa (osebni dohodek, letni dopust) Torej delovna organizacija določa s svojim samoupravnim aktom, kako se plačuje delo, opravljeno nad polnim delovnim časom; ne velja pa več prejšnji zakon o delovnih razmerjih, ki je določal plačevanje nadurnega dela s 50 % poviškom na uro rednega dela, čeprav ni izključeno, da ne bi delovna organizacija s svojim aktom določila plačevanje takšnega dela tudi s 50 % poviškom. Glede dela nosečih delavk določa člen 47 TZDR, da delovna organizacija ne sme določiti, da bi delale dalj kot poln delovni čas. Prav tako delovna skupnost ne sme določiti po členu 53 TZDR delavke med nosečnostjo za nočno delo. Kršitev tega člena predstavlja po členu 143 omenjenega zakona prekršek, zaradi katerega se delovna organizacija kaznuje z denarno kaznijo.

M. LIPUŽIČ

● **VPRAŠANJE:**

Zanima nas, kako je z letnim dopustom ravnatelja šole. Ali mu pripada dopust kot prosvetnemu delavcu, ki lahko traja v najboljšem primeru vse šolske počitnice, ali kot administrativnemu osebju, ki traja največ 30 delovnih dni? K. O. — Žabnica

Po 80. členu zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS, št. 7/65) je ravnatelj šole pedagoški vodja osnovne šole in njenih podružnic ter obenem upravni vodja osnovne šole. Ker pripada učnemu in vzgojnemu osebju na šolah in drugih vzgojnih zavodih letni dopust med šolskimi počitnicami in ker ta dopust traja lahko največ toliko, kolikor šolske počitnice, ravnatelj pa je tudi pedagoški vodja šole, sodim, da ni razloga, da se za ravnatelja šole ne bi uporabljalo določilo 66. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih, ki določa dolžino in način izrabe letnega dopusta učnemu in vzgojnemu osebju na šolah in vzgojnih zavodih.

A. POLJANŠEK

KUPON za pravno posvetovalnico DE

Dremljevi so v hudi in resnični stiski, ker ne morejo dobiti stanovanja. Vemo, da je takih družin še veliko. Pa vendar... Morda bo kdo, ko bo bral te vrstice, znal svetovati, kam naj se še obrnejo. Morda pa bodo samoupravni organi v delovnih organizacijah, kjer sta zaposlena Mira in Tihomir, le našli kakšno rešitev...

Srečna je samo papiga

Vrata njene kletke, postavljene vrh omare, so vedno odprta. Kadar se tej mali sinjemodri stvarci zahoče, sfrli ven, sede na okvir stenskega ogledala, na mizo ali na rame ljudi, s katerimi živi. Od rojstva prikrajšana za prostost, je videti zadovoljna z malim svetom, ki se zanjo začne in konča na devetih kvadratnih metrih prostora, omejenega s štirimi vlažnimi stenami.

Toda v tem malem svetu je srečna samo papiga. Za štiričlansko družino, ki si ga z njo deli, je ta življenjski prostor prenatrpan s pohištvom, premajhen. Še revnega gašperčka nimajo kam postaviti. Poadaptira. Dremljevim so novi lastniki postavili enotedenski rok za izpraznitev predsobe. Obupana je Mira Dremljeva potrkala na vsa vrata, kjer bi ji morda lahko pomagali, toda zaman. Tobak nima denarja za stanovanja, s sto tisoč starih dinarjev pa si ne bi veliko pomagala. Na občini Center so jo napotili v Stanovanjsko podjetje Dom, kjer ji je dokončno splahnelo vsako upanje. Še za tuberkulozne prosilce, so ji rekli, nimajo stanovanj.

Mirin drugi mož Tihomir Tadić je električar pri Sekciji za vleko ŽTP Ljubljana. Toda šele poldrugo leto, Visokokvalificiran delavec je v tem podjetju že pred petimi zimi jih greje sopara, ki se dviga iz lonca, v katerem ves dan klokota vrela voda.

Starejši sin, osemnajstletni Dušan, je prikrajšan še za to vlažno toploto. Spi namreč v predsobi, spremenjeni v nekakšno skladišče odvišnega pohištva in ropotarnico, ki se zrači skozi stranišče. Iz te njegove »sobe« s kamnitim podom vodijo vrata v nekdanjo pisarno Obrtnega gledališča v Ljubljani, ki ga že leto dni ni več. Leto dni je stala prazna, toda za Dušana nedostopna. Jeseni je njegova mama, Mira Dremljeva, prodajalka »Tobaka«, prosila, da bi ji dovoliti vseliti noter njena dva sinova za ta čas, dokler se ne spremeni spet v urad, pa so jo zavrnili. Stanovanjsko pravico ima samo do devetih kvadratnih metrov. Za štiričlansko družino.

Zadnje čase se idila stanovanjske tesnobe stopnjuje. Hišo je odkupilo stanovanjsko podjetje Elektromedicina, ki jo že leti zaprosil za stanovanje, pa ga še ni dobil. Mirin stric je bil dvaintrideset let pri železnici, pokoj je dočakal v ravno tako majhni sobi, kot jo ima nečakinja. Zato si Tadić ne upa niti zaprositi za stanovanje.

Na odkup stanovanja ta družina ne more misliti. Mira zasluži tristo do štiristo novih dinarjev na mesec, njen mož pa šeststo do sedemsto. Komaj za vsakdanje potrebe, ker so se prisiljeni hraniti zunaj. Elektrokovina jim ponuja dvajset tisoč novih dinarjev, če se izselijo. Veliko in hkrati premalo za drugi življenjski »kot«.

Edini, ki bo kmalu rešen te stanovanjske more, je Dušan. Dobil je posteljo v samskem domu. Štirinajstletni bledolični Rado pa ostane s svojimi starši ujet med štiri vlažne stene in oropan za veselo otroštvo, ki se v ta skromni dom ni nikdar naselilo.

Ma-

VELIKO POBUD ZA RACIONALIZACIJO ZDRAVSTVENEGA VARSTVA V CELJSKI REGIJI

PREBUJENA EKONOMSKA TENKOČUTNOST

Sredstva za zdravstveno varstvo se bodo letos v celjski regiji zmanjšala za okoli 800 milijonov starih dinarjev. Ker so pravice zavarovancev do zdravljenja ostale neokrnjene, so zdravstveni delavci postavljeni pred dejstvo, da skromnejša razpoložljiva sredstva čimbolj smotrno izkoristijo ali pa sebe prikrajšajo pri osebnih dohodkih. Zavarovanci bodo namreč prispevali za zdravljenje samo okoli 50 milijonov starih dinarjev.

Zavod za zdravstveno varstvo v Celju, ki je pred dvema letoma prvi v Sloveniji izdelal program za ekonomizacijo na tem področju oziroma za njegovo uskladitev z materialnimi možnostmi in v svojih prizadevanjih tako uspel, da so se lani v celjski regiji samo za 2,6 % povečali stroški zdravstvenega varstva, medtem ko je znašalo republiško povprečje 6.8 %, je letos svoj akcijski program še izpopolnil.

30 % SREDSTEV ZA PREVENTIVO

Vodilo zdravstvene politike v letošnjem letu bo: okrepiti dispanzersko službo oziroma preventivo. Za sistematske preglede delavcev, žena in otrok naj bi v celjski regiji porabili 30 % razpoložljivih sredstev, večino, to je 70 %, pa še vedno za »gašenje požara« — za kurativo, ker pač na hitro ni mogoče presekati z dosedanjo prakso.

Da bo ta načrt uresničen, seveda Zavod za zdravstveno varstvo ne more garantirati, zakaj njegova vloga je po zakonu omejena na — priporočila, ki jih Komunalna skupnost zavarovancev ni dolžna upoštevati, prav tako ne zdravstveni zavodi. Zanje so zakoni njihovi samoupravni sklepi.

RAZGALJENE REZERVE

Po načrtu Zavoda za zdravstveno varstvo naj bi bil eden izmed varčevalnih ukrepov sedemurna delovna obveznost zdravstvenih delavcev, s katero predstojniki zdravstvenih institucij soglašajo. Trši oreh bo ustreznejša zasedba delovnih mest, ki zahtevajo srednjo ali nižjo medicinsko izobrazbo. Po republiških standardih je na primer v celjski bolnici 49 delavcev preveč. Najbrž zato, ker jih je 70 brez strokovne kvalifikacije. Vodstvo jih bo primorano postaviti pred alternativo: ali strokovno izpopolnjevanje ali prekvalifikacija. Kolikor delovna mesta zasedejo s strokovnjaki, bo bolnica najbrž z manj ljudmi opravila ista dela.

Če bi vse zdravstvene ustanove, ki v celjski regiji skupno zaposlujejo 2300 ljudi, z ustreznejšo zasedbo delovnih mest in s predvidenimi integracijami sprostile 200 delavcev, bi se stroški zmanjšali za blizu 400 milijonov starih dinarjev. Vprašljivih bi ostalo potemtakem samo še 350 milijonov starih dinarjev, za katere ni pokritja.

UPRAVIČENE ZAHTEVE

Integracijski proces naj bi zajel prvenstveno zobozdravstvo. Poleg zobne poliklinike in posebne šolske poliklinike je na primer v Celju več obratnih zobnih ambulant, kjer bi z integracijo pocenili poslovne stroške, prvenstveno pa bolje organizirali to službo. Kovinotehna ima na primer za svojih 464 članov kar dva zobozdravstvena teama, ki razumljivo, ne moreta biti polno zasedena, zato skušata svojo zaposlitev upravičiti s tem, da pritegujeta še druge zavarovance. Ker je strokovna zasedba te ambulante vprašljiva, je Zavod za zdravstveno varstvo že lani predlagal, naj bi jo ukinili, pravne moči, da bi to dosegel, pa ni imel in je ne bo imel, dokler mu novi republiški predpis o organizaciji zdravstvene službe ne bo dal zadevnih pooblastil.

DVOJNI PRITISK

Režijski stroški zdravstva bi se seveda še zmanjšali, če se zobozdravstvene ustanove priključijo celjskemu zdravstvenemu domu. Trenutno pa niti zobna poliklinika ni preveč navdušena za to integracijo, kajti dokler zdravstveni dom ne poenostavi poslovanja in ne zmanjša režijskih stroškov, bi zobozdravstveni kolektiv nič ne pridobil s to integracijo. Zaradi racionalnejšega poslovanja ga namreč režijski stroški veliko manj bremenijo kot zdravstveni dom. Prav tako imajo obratne ambulante po tovarnah razmeroma nizko režijo, s katero poskušajo upravičiti svojo samostojnost. Njihov argument je hkrati moralni pritisk na Zdravstveni dom, da z izboljšano organizacijo dela poceni poslovanje in ustvari pogoje za plodno integracijo celjskih zdravstvenih institucij.

KAJ Z NEZASEDENIMI BOLNIŠKIMI POSTELJAMI?

Če ne zdravstveno, je človeško razumljivo, da poskušajo vse bolnice upravičiti svoj obstoj, vendar pod lupo gospodarske reforme, ki sili tudi zdravstvo k večji smotrnosti, postaja modus vivendi nekaterih vedno bolj vprašljiv. Ali ostanejo v Novem Celju vse postelje ali samo 70 spričo tega, da je tuberkuloze vedno manj, ali je še upravičen obstoj psihiatričnega oddelka na Ravnah in v Vojniku, medtem ko Maribor nima nobenega? Po mnenju Zavoda za zdravstveno varstvo dveh psihiatričnih oddelkov na tem področju ne potrebujejo, odkar se je priliv iz drugih komunalnih skupnosti zavarovancev zreduciral na minimum.

Odločitev bo olajšal republiški zdravstveni center po proučitvi smotrnosti in namembnosti obstoječih bolniških kapacitet v Sloveniji. Jasno pa je že, da bi bilo dispanzersko zdravljenje nekaterih psihonevrotikov cenejše, le psihiatrov je premalo, da bi ga strokovno ustrezno organizirali.

Navedli smo le nekaj možnosti za ekonomizacijo zdravstvenega varstva v celjski regiji, zajetih v akcijskem programu. Kljub subjektivnim oviram, ki jih posamezniki postavljajo zaradi osebnih interesov, bodo najbogatejše rezerve aktivirane. Zmanjšana sredstva bodo prisilila zdravstvene centre, da jih namenijo za dejavnosti, ki so prioritetnega pomena, za dobro zdravstveno varstvo.

Občinski odbor sindikata družbenih služb je priporočil vsem sindikalnim podružnicam v zdravstvenih zavodih, naj podprejo izvedbo akcijskega programa, ki hkrati z enakovrednim zdravstvenim varstvom zagotavlja zdravstvenim delavcem nezmanjšane osebne dohodke, kljub znatno okrnjenim namenskim sredstvom.

MARIOLA KOBAL

Ali veste...

... da strokovna struktura delovnih kolektivov v goriški občini ni zgledna, vendar sta si morala nedavno dva mlada elektro inženirja in diplomirana ekonomista poiskati kruh drugje, ker ga doma nista dobila.

... da Iskra v Šempetru pri Novi Gorici, ki šteje 784 članov štipendira na najrazličnejših šolah 93 bodočih sodelavcev. Zanje in za razne interne tečaje ter seminarje žrtvuje letno 30 milijonov 400 tisoč S-din oziroma 4 % bruto dohodka, to je 2,8 % več, kot jih zavezuje zakon.

REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA DELO, REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO:

Mnenja o urejanju nadomestila osebnega dohodka za čas bolezenske odsotnosti z dela

I

Med ukrepe, ki naj na področju socialnega zavarovanja zagotovijo več smotrnosti in racionalne varčnosti ter dosežejo usklajenost izdatkov z dohodki v okviru realnih možnosti, spada tudi zakon o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanju (TZZZ — Uradni list SFRJ, št. 52/1966). Med najpomembnejšimi novostmi, ki jih prinaša ta zakon skupaj z zakonom o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja (TZOFSZ — Uradni list SFRJ, št. 52/1966) in ki že spreminjajo sistem zdravstvenega zavarovanja, velja omeniti zlasti te-le:

1. Določanje, priznavanje in izplačevanje nadomestila osebnega dohodka za prvih 30 dni odsotnosti z dela zaradi zadržanosti zaradi bolezni, poškodb, zdravljenja, medicinskih preiskav ali nege obolelega družinskega člana, preide v samoupravno pristojnost delovnih organizacij in v breme njihovih sredstev za osebne dohodke. Pri določanju višine veže delovne organizacije zakonsko določilo, da to nadomestilo ne more biti manjše kot 50 % poprečja osebnega dohodka, doseženega v minulem letu, za leto 1967 pa tudi ne višje od nadomestil po 1. odstavku 60. člena TZZZ, ki je veljal do uveljavitve spremembe.

Sicer je temeljni zakon o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja že leta 1965 postavil načelo, da pri izvajanju socialnega zavarovanja sodelujejo tudi delovne organizacije (13. člen TZOFSZ). Določal je, da delavcem izplačuje nadomestila osebnega dohodka za prvih 30 dni bolezenskega dopusta delovna organizacija. Toda delovne organizacije so izplačevale ta nadomestila iz sredstev, ki so jim jih v ta namen odstopale komunalne skupnosti socialnega zavarovanja iz dela prispevka za zdravstveno zavarovanje. Pri izplačevanju so bile delovne organizacije vezane na določbi 60. in 61. člena TZZZ, ki sta pred novelo natančno predpisovali, koliko znaša nadomestilo osebnega dohodka glede na trajanje predhodnega zavarovanja oziroma glede na vzrok nastanka začasne nezmožnosti za delo in glede na trajanje te zadržanosti.

Po spremenjeni določbi 99. člena TZOFSZ delovne organizacije krijejo iz svojih sredstev za osebne dohodke nadomestila osebnega dohodka za prvih 30 dni zadržanosti od dela zaradi bolezenskega dopusta brez pravice do kakršnega koli povračila. Po spremenjeni določbi 60. člena TZZZ so delovne organizacije hkrati pooblaščene, da v statutu ali v drugem ustreznem splošnem aktu za svoje delavce in za vajence določijo višino nadomestila za prvih trideset dni zadržanosti od dela, **ki pa ne sme biti nižje kot 50 % od osnove.**

2. Nadomestilo za odsotnost z dela, ki traja več kot 30 dni, ter nadomestilo za prvih trideset dni odsotnosti za delavce, zaposlene pri zasebnih delodajalcih in za primere odsotnosti z dela zaradi sanitarne izolacije, določijo s svojimi splošnimi akti **skupščine komunalnih skupnosti socialnega zavarovanja.**

Določanje višine nadomestila je torej v samoupravni pristojnosti delovnih organizacij in komunalnih skupnosti. Zakon določa samo spodnjo mejo nadomestila osebnega dohodka, izpod katere niti delovne organizacije niti komunalne skupnosti ne smejo določiti nadomestil, za leto 1967 pa v 12. členu novele TZZZ zakon določa tudi zgornjo mejo.

3. Skupnosti socialnega zavarovanja uvedejo in uredijo prispevek zavarovancev pri kritju stroškov posameznih zdravstvenih storitev in določijo primere, ko se posamezni zavarovanci glede na vzroke in vrste obolenja oprostijo tega prispevka oziroma, da se določene storitve izvzamejo iz obveznosti prispevkov k stroškom. Uvedejo se obvezni prispevki zavarovancev pri kritju stroškov za zobotehnično pomoč, za proteze in druge pripomočke; hkrati je treba določiti višino, način in pogoje za priznavanje premij tistim zavarovancem, ki bodo ortopedska pomagala in proteze vzdrževali tako, da so uporabni preko predvidenega roka trajanja in uporabe.

II

Delovne organizacije so potemtakem dobile odgovorno vlogo v sistemu zdravstvenega zavarovanja; niso samo izvrševalke zakonskih določb. **Najkasneje do 1. marca 1967 morajo s svojimi splošnimi akti določiti višino nadomestila za prvih 30 dni odsotnosti z dela zaradi zadržanosti iz razlogov, na katere veže TZZZ pravico do nadomestila osebnega dohodka.**

Delovne organizacije določijo namreč višino nadomestila osebnega dohodka, do katerega imajo zavarovanci pravico za čas zadržanosti od dela:

— če so zaradi bolezni ali poškodbe začasno nezmožni za delo oziroma če so zaradi zdravljenja ali medicinskih preiskav v kakšnem stacionarnem zdravstvenem ali drugem specializiranem zavodu,

— če ne morejo delati zaradi določenega zdravljenja ali medicinskih preiskav, ki jih ni mogoče opraviti izven zavarovančevega delovnega časa,

— če so na nujnem zdravljenju po predpisih o vojaških vojnih invalidih,

— če so določeni za negovanje obolelega ožjega družinskega člana ali svoje žene ob porodu.

Pri ureditvi višine nadomestila morajo delovne organizacije upoštevati, da pripada po zakonu zavarovancem pravica do nadomestila od prvega dne zadržanosti od dela in dokler takšna nezmožnost za delo traja po ugotovitvi pristojnega zdravnika; seveda delovne organizacije zadene izplačevanje za prvih 30 dni. Le za zadržanost zaradi nege obolelega družinskega člana je maksimalno trajanje določeno z zakonom; zavarovancu pripada ta pravica največ za 15 dni, če oboleli družinski član še ni star 15 let, in največ 7 dni, če je ta star nad 15 let ali če gre za negovanje žene ob porodu.

Delovne organizacije so se dolžne ravnati po določbah TZZZ, ki urejajo, kdaj zavarovanec izgubi pravico do nadomestila osebnega dohodka oziroma kdaj se mu ga preneha izplačevati (glej zlasti določbe 51. in 53. člena cit. zakona).

V opisanih okvirih delovne organizacije s svojimi splošnimi akti uredijo višino nadomestila osebnega dohodka, do kakršnega ima zavarovanec pravico v naštetih primerih zadržanosti od dela.

III

Naloga je zahtevna in odgovorna; tesno je povezana s skrbjo za zdravje delavcev, za zdrave delovne pogoje, za varnost pri delu, prav tako pa tudi s prizadevanji, kako čimbolj zmanjšati možnosti za morebitne zlorabe in izigravanja te pravice. Zato je še posebej pomembno, po kakšnih vidikih kaže razčlenjevati višine tega nadomestila.

V poštev pridejo različni vidiki, ki pa imajo v različnih razmerjih lahko različen pomen, tako da je težko vnaprej določiti, katerim vidikom pripada prednost. V tem priporočilu zato samo

PORTRETI IN SREČANJA

JESENIŠKI PREROK

Na jeseniškem pločniku je MAKS DIMNIK podoben generalu, ki se bori proti brezbrižnosti. Njegove zasluge v turizmu niso majhne. Njegov slog dela pa se loči od generalskega. Namesto vojaškega zemljevida ima v torbi turistični zemljevid občine, namesto strelskih gnezd ima na mušici hotele in gostišča.

Maks Dimnik je dimnik, iz katerega se vedno kadi. Njegov dim gre v dve smeri: strokovno vodi srednjo tehniško šolo na Jesenicah, v prostem času pa se uveljavlja tudi kot turistični delavec v občini. Izkušnje v turizmu si je nabiral dolga leta s številnimi potovanji v tuja letovišča, saj pravi, da pozna turistične kraje v Švici, Italiji, Nemčiji, Franciji in Avstriji kot svoj žep. V mnoga znana tuja letovišča je sicer pogledal čez plot, vendar njegova zapažanja zaradi tega nimajo manjše vrednosti.

Začel sem mu naštevati nekaj izvirnih grehov v letu turizma. Izrekel sem tudi nekatere dvome. Pravzaprav sem ga s tem podprl, da bi napovedal vojno naši brezbrižnosti, ki se proti njej sindikati na vsej črti vojskujejo.

Vedel sem, da je šlo lani čez Podkoren 700.000 vozil. Kako velika so ta vrata? So dovolj velika, da letos ne bodo zaškripala?

Še vedno sva bila na jeseniškem pločniku. Pozneje sva se usedla in začela bolj urejeno govoriti v prostorih jeseniškega planinskega društva.

»Ozemlje jeseniške občine uvrščajo med turistično pomembna. V njej sta dva važna mejna prehoda: Podkoren in Rateče. Če upoštevamo, da se tudi čez Predel in Vršič pride v našo državo, bi lahko rekli, da je jeseniška občina v turizmu naše ozko grlo. Je to ozko grlo v resnici ozko?«

»Bojim se, da je. Vedno bolj pa me je tudi strah, da bomo z našimi načrti zaplavali. Uspeha se lahko nadejamo samo, če bomo uskladili naše cene. Primerjal sem pred kratkim cene v Kranjski gori s cenami v Švici, pa sem prišel do zaključka, da nimamo več veliko skritih rezerv v cenah. Lonček k mednarodnemu turizmu pa lahko pristavimo samo pod pogojem, da bomo cenejši. Njžje cene so nujne, ker samo na ta način lahko nadomestimo vse tisto, kar turisti pri nas pogrešajo, drugod pa jim to nudijo.«

»In kaj sodi v zbirko pogrešanih stvari?«

»Turizem je odvisen bolj kakor kakšna druga gospodarska dejavnost od ljudi. Zmotno je namreč misliti, da je turizem samo postelja, red, čistoča, hrana in zabava v hotelu. Z denarjem lahko do neke mere te stvari urejamo in pri nas na žalost vlagamo največ denarja v postelje in hotelske sobe. Toda to ni edino, kar turizem izkorišča. K turizmu sodi tudi ureditev okolice, naselij, hiš in prirode in v tej stvari precej zaostajamo za našimi sosedi. Naši ljudje so sicer znani po gostoljubnosti in dobroti, vendar nimajo navad, ki jih zahteva razvit turizem. Primerjava, ki se mi vsiljuje, ni smešna: naš turizem je še v dobi kolovrata, medtem ko je turizem pri naših sosedih že v dobi statev; pri nas je obrt, v sosednih državah pa je že industrija.«

»Morda pa so razlogi, da pri nas ljudje turizma ne jemljejo resno, prikriti? Najbrž se ne zanesejo, da bi od njega lahko živeli. Na Jesenicah sem slišal, da vsi silijo v tovarne. Sodijo, da imajo v tovarnah bolj zanesljiv kruh. Veliko je tudi napačnega sklepanja, da bo dobiček od turizma pobral kdo drug.«

»Res je. Ljudje sprva niso verjeli, da je turizem resna zaposlitev in reden dohodek. V kosteh imajo tudi še strah, da jim bomo z davki vse pobrali. Toda stvari se postopoma izboljšujejo. Ljudje se morajo prepričati sami. In nič ni čudnega, če so turistične kredite izrabljali v glavnem za notranjo opremo stanovanj, hiše in okolica hiš pa so zanemarjene, nihče ne skrbi za ceste, trgovine in stojnice pa bi lahko prešteli na prste. V občini, ki računa, da bo skozi njo vozilo letos okoli milijon vozil, sploh nimamo primernega campinga za avtomobile. Ljudje so še vedno prepričani, da moramo graditi hotele, ker samo v hotelih lahko od turistov nekaj iztržimo. Samo s posteljami, čeprav jih bomo potrojili, pa našega turizma še ne bomo rešili porodnih krčev.«

To najbrž niso bile zadnje besede jeseniškega preroka o našem turizmu v letu turizma.

ZDRAVKO TOMAŽEJ

PO SREČANJU NAJBOLJŠIH DOLENJSKIH SMUČARJEV

Tekmovanje bo postalo tradicionalno

Petindvajset kilometrov iz Novega mesta so bile v Črmošnjicah pod kočevskimi gozdovi nedavno smučarske tekme dolenjskih delovnih kolektivov, ki jih je organiziral občinski sindikalni svet Novo mesto.

Razen smučarskega društva Rog ima največ zaslug za organizacijo tekmovanja Adolf Šuštar, tajnik ObSS, ki je s pomočjo smučarskega vaditelja Andreja Pirca tudi trasiral tekmovalno progo. Ker je Adolf Šuštar tudi sam navdušen smučar, nam je z veseljem povedal nekaj zanimivih podatkov o prvem smučarskem tekmovanju delovnih kolektivov na Dolenjskem.

Takole so tekmovali dolenjski smučarji na Črmošnjicah

»Najbolj zanimivo pri vsem tem je,« je dejal tajnik občinskega sindikalnega sveta Novo mesto, »da je bil interes za omenjeno tekmovanje nad vsemi pričakovanji. Nastopili so predstavniki treh občin: Novega mesta, Črnomlja in Trebnjega, startalo pa je kar 55 tekmovalcev . . .«

»So bili začetniki?«

»Sploh ne! Nastopili so tako rekoč najboljši dolenjski smučarji, zato so bile tekme razmeroma zelo kvalitetne.«

»Pripombe?«

»Najboljši smučarji so se pritoževali, da je bila proga precej zaprta. Ne morem trditi, da zanje tudi ni bila. Ker pa smo morali prilagoditi tekmovalno stezo najboljšim, pa tudi tistim, ki znajo nekoliko manj, vseh pač nismo mogli zadovoljiti.«

»Pa organizacijski spodrsljaji, če seveda ni bila organizacija povsem brezhibna . . .?«

«Letos so nastopili vsi tekmovalci v eni sami kategoriji. V bodoče bomo morali upoštevati predlog, da razdelimo nastopajoče na starostne razrede. Tak je običaj, pa bolj pravično bi bilo.«

»Imajo Črmošnjice kot dolenjski zimski športni center perspektive?«

»Vsekakor zelo lepe. Res je, da imamo tam zaenkrat le eno samo smučarsko vlečnico in tudi eno samo gostišče. Smučišča pa so tako privlačna, in tudi snega je vsako leto dovolj za več mesecev smuke, da bo treba misliti na nove investicije. Prepričan sem, da se nam bodo bogato obrestovale.«

»In kdaj boste ponovno organizirali srečanje najboljših dolenjskih smučarjev?«

Sklep občinskega sindikalnega sveta Novo mesto in vseh nastopajočih je, da bi postalo smučarsko tekmovanje delovnih kolektivov na Črmošnjicah tradicionalno. V načrtu torej je, da bomo v bodoče vsaj enkrat letno organizirali tekme v veleslalomu, ki jim bomo pridružili tudi tekmovanje v sankanju.«

A. ULAGA

Delavske športne igre

Člani komisij za rekreacijo v delovnih kolektivih so se s komisijo za rekreacijo pri ObSS v Trbovljah sporazumeli, naj bi se letošnje delavske športne igre začele že v prvi polovici tega meseca, zaključna tekmovanja pa naj bi bila za rudarski praznik. Medtem ko so se lani udeleženci športnih iger borili za prehodni pokal ObSS v šestih, se bodo letos borili v sedmih športnih disciplinah.

Verjetno je, da bodo razen v šahu in streljanju, vsepovsod drugod tekmovali po liga sistemu. Da pa ne bi nepričakovano odpovedovali posameznih ekip, so se organizatorji odločili, da bo morala vsaka sindikalna podružnica vplačati 50 N-din za vsako svojo prijavljeno nogometno ekipo, ter po 20 N-din za vsako ostalo prijavljeno ekipo. Tekmovalo se bo v naslednjih športnih panogah: nogometu, malem rokometu, odbojki, streljanju, namiznem tenisu, kegljanju in šahu. Posamezni liga odbori bodo določili še sistem točkovanja za prehodni pokal, tako da ne bo, podobno kot lani, nepotrebnega razburjanja. Organizatorji pričakujejo, da se bo letošnjih delavskih športnih iger udeležilo od 300 do 500 delavcev.

-ok

POGOVOR Z ZDRAVKOM MARINKOM, TAJNIKOM REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV

Še mnogo je neizrečenega

Mnogokrat je slišati pripombe, da gradbeni delavci, zlasti sezonski, niso zainteresirani za to, kaj se dogaja v njihovih delovnih organizacijah ali pa, da se ne zanimajo za delo sindikata in podobno. To pa po besedah ZDRAVKA MARINKA, tajnika republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev, ne drži.

»Treba je najti pravo obliko razgovorov, zlasti s sezonskimi gradbenimi delavci o problemih, ki jih tarejo, pa bo vsak kmalu spoznal, da se še kako zanimajo za svoje probleme,« meni Zdravko Marinko. »Še dobro se spominjam, ko sem bil pred nedavnim na Jesenicah in se pogovarjal kar na dvorišču z delavci gradbenega podjetja »Sava«, me več kot tri ure niso spustili. Povedali so mi mnogo problemov, med drugim tudi, da že dve leti niso imeli sindikalnega sestanka. Tudi mi smo se odločili, da bi v prihodnje sploh opustili klasične sindikalne sestanke, ker se je v praksi izkazalo, da so takšni masovni sestanki precej nekoristni in večkrat nezanimivi. Pa tudi težko jih je sklicati.«

Tovariš Marinko je nato povedal, da bodo v naslednjih treh mesecih, dokler je v gradbeništvu še tako imenovana mrtva sezona, organizirali razgovore s sezonskimi gradbenimi delavci v manjših zaključenih skupinah po delavskih naseljih, oziroma samskih domovih.

»Prepričan sem namreč,« nadaljuje Zdravko Marinko, »da bo beseda o problemih, ki tarejo gradbene delavce, na teh razgovorih stekla precej bolj gladko. Hkrati pa bo to precejšnja pomoč republiškemu odboru sindikata gradbenih delavcev sindikalnim organizacijam v gradbenih podjetjih.«

»Mimogrede, če poveste tov. Mariko, kje boste začeli s temi razgovori in o čem se boste najprej pogovarjali?«

»S temi razgovori bomo začeli po delavskih naseljih in samskih domovih v Ljubljani. Teme pogovorov bodo seveda različne, predvsem pa tiste, na katere bodo delavci sami opozorili. Vem, da se bomo precej pogovarjali o mednacionalnih odnosih, saj, kot je znano, v nekaterih slovenskih gradbenih podjetjih dela tudi več kot 40 odstotkov sezonskih delavcev iz drugih jugoslovanskih republik. Z naše strani pa bomo ponovno načeli razpravo o nagrajevanju po delu, ker to še ni dovolj speljano v vseh gradbenih podjetjih. Če pa imajo v gradbenih podjetjih že izoblikovana merila nagrajevanja, potem so ta merila mnogokje zelo pomanjkljiva. Namreč, še zmeraj se dogaja, da pridni in kvalificirani gradbeni delavci ne zaslužijo dosti, več, kot tisti, ki si pri delu manj prizadevajo.«

Pomembna tema razgovora na teh sestankih z gradbenimi delavci po naseljih in samskih domovih bo nedvomno tudi življenjska raven teh ljudi.

»Posebna komisija pri republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev, ki zdaj pregledujejo, v kakšnih razmerah živijo predvsem sezonski gradbeni delavci, je med drugim ugotovila, da ponekod živijo zelo slabo.« še pravi Zdravko Marinko. »V gradbenih podjetjih v Krškem, v Litiji, v Črnučah in v Kočevju, bodo morali v najkrajšem času še mnogo storiti za boljše življenjske razmere gradbenih delavcev. Hkrati pa bi povedal, da pa imajo že skoraj vzorne življenjske razmere gradbeni delavci pri SGP »Pionir« v Novem mestu, Gradisu in Megradu v Ljubljani, pa tudi pri nekaterih manjših gradbenih podjetjih, kot so »Gradnje« iz Žalca, »Tehnika« iz Škofje Loke in podobno.«

M. Ž.

primeroma omenjamo nekaj takih vidikov, za katere sodimo, da bi jih kazalo uveljaviti v splošnem aktu, s katerim bo delovna organizacija uredila višine nadomestila osebnega dohodka.

TZZZ je določal različne višine nadomestila po trajanju zaposlitve, po vzrokih zadržanosti, po trajanju zadržanosti od dela, na kar so vplivali zlasti medicinski vidiki (težavnost obolenja, trajanje zdravljenja ipd.). **Razčlenjevanje višine nadomestila po teh vidikih je pravzaprav posledica dolgoletnih izkušenj v razvoju zdravstvenega zavarovanja.** Zato jih kaže na primeren način upoštevati, seveda glede na posebne razmere, kakršne so v posameznih delovnih organizacijah, in ki vplivajo na to, kako lahko upoštevanje posameznih vidikov konkretno deluje. Tako so npr. v rudarskih in metalurških delovnih organizacijah delovni pogoji tako specifični, da bodo posebno pomembni nekateri medicinski vidiki, ki so v neposredni zvezi s težavnimi delovnimi pogoji.

Med vzroki zadržanosti od dela kaže razlikovati, za kakšno boleznijo je delavec obolel, ali gre za poškodbo pri delu ali za poklicno obolenje ali je odsotnost potrebna zaradi medicinskega pregleda ali za nego obolelega družinskega člana. **Med vzroki imajo torej odločilno prednost medicinski vidiki, med temi pa v prvi vrsti poškodbe pri delu in poklicna obolenja.** Vendar je najbrž umestno upoštevati vzrok poškodbe pri delu; ali je poškodbi morda kriv delavec sam, ker je bodisi povsem opustil uporabo varnostnega pripomočka ali je napravo celo odstranil. Utemeljena bi bila tudi različnost višine nadomestila glede na to, ali je poškodba nastala na poti na delo ali z dela. Možna je diferenciacija tudi pri poklicnih obolenjih, ki sicer običajno nastanejo kot posledica posebno nezdravih delovnih pogojev ali samega poklica. Toda takega obolenja je lahko kriv delavec sam, kadar ima na razpolago ustrezno osebno zaščitno sredstvo, pa ga ne uporablja, ali kadar zanemarja obvezne periodične zdravniške preglede v tolikšnem obsegu, da ni bilo mogoče s preventivnimi ukrepi preprečiti obolenja.

Pri starejših delavcih (preko 50 let) z daljšo delovno dobo nastopajo bolezni, ki so posledica staranja in terjajo daljše zdravljenje, zaradi katerega mora delavec izostati z dela po večkrat, toda samo za nekaj dni, s čimer se ohranja delavčeva delovna sposobnost in preprečuje obolenje v težjih oblikah. Za takšne primere bi lahko delovne organizacije uredile poseben postopek za določanje nadomestila osebnega dohodka.

Praksa je pokazala, da je utemeljeno vpeljati različne višine nadomestila osebnega dohodka za odsotnosti, ki trajajo kratek čas (npr. tri dni) in za druge odsotnosti seveda s strogo določenimi izjemami.

Upoštevana je razlika med odsotnostjo zaradi medicinske preiskave med delovnim časom zato, ker je izven delovnega časa ni mogoče opraviti, ali zato ker je do nje v tem času prišlo po volji delavca. Če je nesporno, da preiskava ni bila nujna in da jo je bilo mogoče opraviti izven delovnega časa, potem delavec sploh nima pravice do nadomestila.

Posebno obravnavanje zaslužijo odsotnosti z dela zaradi nujnega zdravljenja po predpisih o vojaških vojnih invalidih ali zaradi odrejenih medicinskih preiskav in kontrolnih pregledov, ki so neogibne z medicinskih vidikov in ki se jim delavec mora podvreči bodisi iz preventivnih bodisi iz kurativnih ozirov.

Delovne organizacije imajo tudi možnost, da za posamezne primere težjega obolenja delavca, ki je sicer v slabih socialno-ekonomskih razmerah, priznajo poseben dodatek k nadomestilu, **če je delavcu tak dodatek potreben zaradi zahtevnejše, dražje oskrbe med zdravljenjem.** Ne kaže pa priznavati takšnega nadomestila samo iz socialno-ekonomskih vidikov; za pomoč družini prizadetega delavca ima delovna organizacija na razpolago sklad skupne porabe.

Pri določanju višine nadomestila osebnega dohodka morajo seveda delovne organizacije upoštevati svoje ekonomsko-finančne zmogljivosti. Delovne organizacije bodo izplačevale ta nadomestila iz svojih sredstev za osebne dohodke. Potemtakem bodo morale skrbno oceniti svoje zmogljivosti, da ne bi določene višine nadomestila po splošnem aktu presegle razpoložljivih dohodkov.

Pri ocenitvi svojih zmogljivosti, ki so okvir za določanje višine nadomestila v splošnem aktu, velja izhajati načeloma iz novih prispevnih stopenj za socialno zavarovanje.

Z novimi stopnjami prispevkov iz osebnih dohodkov po določbah zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zveznih prispevkih iz osebnega dohodka (Uradni list SFRJ, št. 52/66), po določbah zakona o najvišji meji, do katere smejo republike in občine določiti stopnje prispevka iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja (Uradni list SFRJ, št, 52/66) ter po določbah zakona o najvišji meji, ki jo smejo doseči stopnje prispevkov za vse panoge socialnega zavarovanja v letu 1967 (Uradni list SFRJ, št. 52/66) bo na splošno obremenitev osebnih dohodkov s prispevki v letu 1967 manjša, kot je bila v letu 1966.

S temi spremembami so neto sredstva za osebne dohodke v letu 1967 obremenjena s skupno stopnjo vseh vrst prispevkov za 54.63 odstotka, v letu 1966 pa je ta stopnja znašala 57,19 %. To pomeni, da so prispevki na 100 din neto osebnih dohodkov v letu 1967 za 2,56 din nižji, kot minulo leto.

Seveda pa ta ugotovitev ne izključuje možnosti, da bi v nekaterih delovnih organizacijah z visokim številom odsotnosti zaradi bolezni ali z nizkimi dohodki utegnili priti v težavnejšo finančno situacijo. **Zato se brez predhodnih finančnih analiz ni mogoče dokončno odločiti za višino nadomestil.** Ker se določena višina ne more ravnati po vsakokratnem dohodku in ker lahko različna obolevanja povzročijo nepričakovano večje izdatke od predvidenih, ker so ponekod tudi delovni pogoji težji, kaže razmisliti o tem, ali ne bi bilo primerno in smotrno ponekod formirati celo poseben namenski sklad iz osebnih dohodkov, ker zakon izrecno govori, da delovne organizacije krijejo nadomestila iz svojih sredstev za osebne dohodke (12. člen zakona o spremembah in dopolnitvah TZOFSZ). Velja pa še pripomniti, da delovne organizacije izplačujejo nadomestilo osebnega dohodka tudi za prvih 30 dni, ko je zavarovanec v stacionarnem zdravstvenem zavodu. V takšnih primerih se zavarovancu odmeri nadomestilo po določbah 62. člena TZZZ, pri čemer se za prvih 30 dni vzame za osnovo višina nadomestila po določbah splošnega akta delovne organizacije.

IV

Pri urejanju višine nadomestila osebnega dohodka za čas odsotnosti zaradi bolezenske zadržanosti velja upoštevati novo ureditev porodniškega dopusta. **Spremenjeni prvi odstavek 76. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih daje delavki od 1. januarja 1967 dalje za nosečnost in porod pravico do nepretrganega porodniškega dopusta — najmanj 105 dni. V zvezi s to spremembo je sprememba prvega odstavka 70. člena temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanja. Ta namreč sedaj določa, da se iz sklada zdravstvenega zavarovanja plačuje nadomestilo osebnega dohodka samo za prvih 105 dni porodniškega dopusta, torej samo za čas, kolikor ta dopust najmanj traja po cit. določbi temeljnega zakona o delovnih razmerjih.**

Določba, da traja porodniški dopust — »najmanj 105 dni brez presledka« pomeni, da odslej delovne organizacije same s svojim splošnim aktom določijo, koliko traja porodniški dopust delavkam njihove delovne skupnosti. Kjer bodo npr. imeli v svojem pravilniku določeno, da ima delavka pravico do porodniškega dopusta v trajanju 133 dni, bo pripadal delavki v takšni organizaciji porodniški dopust 133 dni brez presledka, ne glede na cit. določbo 76. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih.

Vendar pa bo sklad zdravstvenega zavarovanja kril nadomestilo v višini 80 oz. 100 % osnove samo za prvih 105 dni, nadomestilo za nadaljnjih 28 dni porodniškega dopusta, ki pripada delavki po določbi splošnega akta delovne organizacije, mora kriti delovna organizacija sama iz svojih sredstev za osebne dohodke.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Tovarna avtoopreme v Ptuju se lepo uveljavlja kot kooperant jugoslovanske motorne industrije, predvsem pa kot dobavitelj sestavnih deltov za TAM, TOMOS in CRVENO ZASTAVO. Na sliki: vsakdanji motiv z linije stružnic. — Foto služba DE

SMO IMELI PREVELIKE OČI?

Samo lani je število pravdnih sporov pred gospodarskimi sodišči v Sloveniji naraslo na več kot 8000, število mandatnih tožb na 80.000, število izvršb pa na 50.000. In že v letu 1965 so naše gospodarske organizacije porabile za reševanje svojih sporov pred sodišči več kot 3,3 milijarde starih dinarjev. Tako ni čudno, da je bilo na seji skupščine Gospodarske zbornice Slovenije nekajkrat poudarjeno, da bi se gospodarske organizacije, v kolikor bi se poslu-ževale stalnega zborničnega razsodišča, mogle izogniti dobršnemu delu, točneje vsaj tretjini stroškov. Možnost prihranka vsaj milijarde starih dinarjev pa je vsekakor vredna premisleka.

Zato smo zaprosili za razgovor tudi tovariša Jožeta Pernuša, predsednika Višjega gospodarskega sodišča v Ljubljani. Predsednik nam je v daljšem razgovoru razvil svoje poglede na vprašanja, o katerih je v eni prejšnjih številk govoril tovariš Jožko Ziberna, tajnik stalnega razsodišča pri Republiški gospodarski zbornici, in o možnosti, da bi bilo mogoče prihraniti milijardo starih dinarjev na račun sporov pred sodišči.

»Najprej moram povedati, da so predvidevanja o tem, kako naj bi zgolj z arbitražo prihranili celo milijardo, povsem neosnovana,« je dejal predsednik Višjega gospodarskega razsodišča v Ljubljani. »Za tole gre: spričo pomanjkanja obratnih sredstev žele dobiti gospodarske organizacije izplačane terjatve, brž ko je to mogoče. Zato tudi prepuščajo plačilne naloge v reševanje sodiščem. Tako so sodišča od vseh 65.000 sporov, kolikor jih je bilo v predlanskem letu, reševala kar devet desetin spornih zadev s področja plačilnega prometa. Kakšni so bili lanski podatki, še ne morem z vso gotovostjo reči, sodim pa, da ne bodo bistveno drugačni. To tudi potrjujejo podatki za celjsko območje, kjer je lani odpadlo na plačilni promet 104 milijone starih dinarjev, na izvršbe 54 milijonov, medtem ko so znašali stroški za pravdne spore le 16 milijonov. Torej gre tudi v tem primeru za približno desetino

Toda govoriti o prenosu pristojnosti pri obravnavanju prisilnega plačilnega prometa in izvršb z gospodarskih sodišč na razsodišča, je nesmisel. Res pa bi bilo možno to prenesti na Službo družbenega knjigovodstva, saj je navsezadnje plačilni promet s pravnega stališča za gospodarska sodišča povsem nezanimiv. Po drugi strani pa bo tudi v tem primeru plačilni promet še vedno povezan s stroški za gospodarske organizacije.

Torej je po mojem mnenju treba govoriti o možnosti prihranka le pri tisti desetini pravdnih sporov, ali v 6500 primerih, kot jih je bilo, denimo, predlanskim. Strinjam se, da je sodstvo v splošnem procesu deetatizacije zaostalo in vam lahko tudi povem, da že dlje časa potekajo razgovori o temeljiti reorganizaciji, in bi bržčas zato v tem primeru le bilo vredno razmisliti o prenosu nekaterih sporov na organe izven sodišč. Prepričan sem, da bi mogle gospodarske organizacije same ali pa preko arbitraže, reševati vsaj fakturne spore. Pri oceni, da je takih sporov letno kakih 2000, bi bil, upoštevaje prihranek pri taksah, najvišji privarčevani znesek približno 500 milijonov starih dinarjev. Ne gre sicer za milijardo, vendar pa za pomemben prihranek.

MATJAŽ VIZJAK

KAKO JE Z ZAPOSLOVANJEM NA GORENJSKEM?

OBSEŽNE NALOGE V ZAPOSLOVANJU

Zaposlovanje je še zmeraj nenačrtno in prilagojeno le trenutnim potrebam – Kam se bo usmerilo 2750 mladih, ki bodo letos končali šolanje?

Če bi zaposlovanje na območju petih gorenjskih občin, to je Jesenic, Radovljice, Tržiča, Kranja in Škofje Loke sodili po minuli skupščini Komunalnega zavoda za zaposlovanje iz Kranja, bi lahko rekli, da na Gorenjskem ni posebnih problemov. Pa vendar ni ravno tako. Problemov je tudi na Gorenjskem precej, na kar je delno sicer opozorila skromna razprava na skupščini, o čemer pa veliko bolj poglobljeno govori gradivo, ki je bilo pripravljeno za to sejo.

DELOVNE ORGANIZACIJE ŠE ZMERAJ ZAPIRAJO VRATA

Lani je bilo na kranjskem Komunalnem zavodu za zaposlovanje prijavljenih za zaposlitev 7439 delavcev, od tega 2150 žensk. Ponovno so zaposlili 5418 delavcev, prvič pa se je zaposlilo 1570 delavcev. Pri tem je značilno, da je število žensk, prijavljenih za zaposlitev, razmeroma majhno, kar velja tudi za število delavcev, ki so se prvič zaposlili. Po drugi strani pa je izredno visoko število žensk med brezposelnimi, in sicer kar 610 od skupnega števila 979. Nasploh pa se je lani zaposlenost na Gorenjskem v primerjavi s predlanskim letom znižala za 0,25 odstotka, predvsem na račun negospodarskih dejavnosti.

Če še naprej analiziramo zaposlovanje na Gorenjskem, je med tistimi, ki iščejo prvo zaposlitev, največ mladine, ki konča osemletno šolanje ali kakršnokoli poklicno šolo. Podatki pa še razkrivajo, da dekleta najteže najdejo zaposlitev. Problem zaposlovanja mladih se je zaostril zlasti v obdobju po reformi, ker si delovne organizacije prizadevajo ob nespremenjenem številu zaposlenih povečati obseg proizvodnje in dvigniti produktivnost. Povedati pa moramo tudi, da so nekatere delovne organizacije na Gorenjskem že odprle vrata mladim, kar velja predvsem za kovinsko, elektro, gumarsko industrijo in metalurgijo. Toda zaposlovanje mladine je še vedno dokaj nenačrtno, usmerjeno predvsem v zadovoljevanje trenutnih potreb in veliko manj odraz dolgoročne kadrovske politike delovnih organizacij.

NEZAPOSLENOST STROKOVNJAKOV NARAŠČA

Po podatkih kranjskega zavoda za zaposlovanje je med nezaposlenimi na Gorenjskem tudi kakih 70 delavcev s srednjo, višjo ali visoko izobrazbo. To število bržčas ne bi bilo problematično, če brezposelnost strokovnih kadrov ne bi še naraščala.

Vendar niti razprava na seji Komunalnega zavoda za zaposlovanje niti gradivo za to sejo nista odgovorila na vprašanje: zakaj strokovni kadri med brezposelnimi? Zakaj strokovni kader zaman išče zaposlitve, ko pa vendar tako zelo poudarjamo potrebo po boljši kadrovski strukturi v delovnih organizacijah, ko drug drugega prepričujemo o tem, da lahko boljše gospodarjenje zagotovimo predvsem s strokovno bolj usposobljenimi kadri. Naj zato pomeni naraščanje števila nezaposlenih strokovnih kadrov, da je gospodarstvo Gorenjske že doseglo za svoje tehnološke in poslovne procese ustrezno kadrovsko strukturo, ali pa, da morda ti procesi že zagotavljajo tisto stopnjo produktivnosti dela, ekonomičnosti in rentabilnosti, kot jo dosegajo v razvitejših državah in da zato ne potrebuje novih strokovnjakov?

Ali pa se morda za tem pojavom vendarle ne skriva neko drugo dejstvo, namreč, da ohranjajo v delovnih organizacijah sedanji kadrovski sestav, ker se že zaposleni strokovni kader upira pomlajevanju svojih vrst in ker bi le-to pretilo omajati suverenost njihovega položaja v delovnih organizacijah? Ali pa za tem tiči še vedno neprebujeno spoznanje upravljavcev, da je eden izmed odločilnih elementov boljšega gospodarjenja, povečevanja produktivnosti dela, prav nenehno izboljševanje kadrovske strukture?

A kot rečeno, vprašanja so ostala brez odgovora. Toda slej ko prej bo treba nanje odgovoriti. In z vsemi argumenti. Že zato, ker samo ugotavljanje razmer še ne razkriva globljih vzrokov zanje, ker zato tudi ne more pomeniti napotka za akcijo.

KAM PO KONČANI ŠOLI?

Poseben problem v zaposlovanju pa pomeni mladina, ki zapušča šolske klopi. In vse tako kaže, da bo prav ta problem za kranjski Komunalni zavod za zaposlovanje letos še posebno trd oreh. Po približnih podatkih bo namreč dokončalo obvezno osemletno šolanje 2570 učencev in učenk. Od tega se jih želi vpisati kakih 400 na gimnazijo in srednje strokovne šole, blizu 1000 učencev in učenk se je že odločilo bodisi za uk bodisi za priučitev v posameznih poklicih, medtem ko 1350 mladincev in mladink še ne ve, kam pravzaprav po obveznem šolanju.

In spet se vsiljujejo nekatera vprašanja: ali bodo zmogljivosti učnih mest omogočale, da se bo vsakdo od teh mladih državljanov tudi lahko izučil poklica, ki si ga želi? V kolikšnem nasprotju so želje te mladine s potrebami in možnostmi gospodarstva na Gorenjskem? Kakšne profile kadrov sploh potrebujejo gospodarske organizacije na Gorenjskem? Slednjič, v kolikšni meri bi lahko preko poklicnega usmerjanja uspeli razreševati nasprotje med željami mladine in potrebami gospodarstva?

Skratka, še veliko vprašanj. Razprava na minuli skupščini kranjskega Komunalnega zavoda za zaposlovanje sicer ni dala odgovorov nanje, čeprav so nekateri člani opozarjali na njihov pomen. Toda službe zavoda bodo morale čimprej poiskati odgovor nanje, da bi tako zavod uspešno opravil svojo osnovno nalogo, ki se razkriva v usklajevanju potreb gospodarstva po novem kadru z možnostmi in željami novih kadrov po zaposlitvi. Zatrjevati, da se ponujajo možnosti zaposlovanja mladine v gostinstvu, trgovini, turizmu in obrti, ne da bi ob tem vedeli, koliko kadra sploh potrebujejo te panoge, kakšen bo v bližnji prihodnosti njihov razvoj in kolikšne bodo zato njihove kadrovske potrebe in kakšen je možen dejanski dotok novega kadra, je še zmeraj samo govorjenje na pamet, reševanje problema, ki je sicer lahko rešitev — lahko pa tudi ni.

M. Ž.

OD VSEPOVSOD

● TRBOVLJE:

Zadnje razprave v trboveljskih delovnih organizacijah o srednjeročnem programu razvoja so ponovno opozorile na potrebo, da tako samoupravni organi kot vodstva delovnih organizacij v prihodnje namenijo več pozornosti poslovno tehničnemu sodelovanju oziroma povezovanju s sorodnimi delovnimi organizacijami in tudi na ta način dosežejo v poslovanju kar najbolj optimalne poslovne uspehe in zagotovijo nadaljnji razvoj delovnih organizacij.

V Trbovljah izstopa v sedanjem razdobju predvsem potreba po zagotovitvi tesnejšega sodelovanja v premogovništvu, gradbeništvu, industriji gradbenega materiala, projektivi, kovinsko predelovalni industriji, še precej več pa je možnosti tudi v trgovini, turizmu, obrti in še na nekaterih drugih področjih. Predvsem bo treba utrditi spoznanje, da se morajo ozki tovarniški interesi podrediti skupnim interesom, še posebej, če ugotavljamo, da zmogljivosti posameznih delovnih organizacij niso polno izkoriščene in da bi bilo mogoče proizvodnjo ob sodelovanju povečati in zaposliti nove delavce.

● ŠTORE:

Komisija za družbeno aktivnost žena pri sindikalni podružnici Železarne Štore je sklenila, da bodo letošnjo proslavo 8. marca proslavili že dan prej popoldne v prostorih doma Mlinarjevega Janeza na Teharjih. Organizirati nameravajo kulturni program, pogostitev vseh zaposlenih žensk v železarni, bolne delavke pa bodo obiskali in obdarili.

Zakaj pa bodo praznovali dan žena že dan pred praznikom? Zato, ker imajo zaposlene ženske v štorski železarni po pravilniku o delovnih razmerjih tega dne prost — seveda plačan — delovni dan.

● TRBOVLJE:

Trboveljska podružnica SDK je lani vložila pri občinskih sodnikih za prekrške v Trbovljah, Zagorju ob Savi, Hrastniku in pri Okrožnem javnem tožilstvu v Ljubljani 57 prijav zoper tamkajšnje delovne organizacije. Razlog prijav — gospodarski prekrški oziroma prestopki. Služba družbenega knjigovodstva je hkrati s prijavo zaprosila, naj jo obvestijo o učinku prijav...

NOVOPREM NA TRDNEJŠIH TEMELJIH

Optimizem na pomolu

Domžalski pomenki z Ivanom Mrakom, predsednikom občinskega sindikalnega sveta, Zdravkom Gertmanom, referentom za kadre pri občinski skupščini, in Štefanom Horvatom, direktorjem podjetja Novoprem o gospodarjenju nekdanjih Invalidskih delavnic Domžale oziroma današnjem Novopremu, so razkrili, da se je v tem malem delovnem kolektivu v zadnjih mesecih marsikaj spremenilo.

O invalidskih delavnicah smo že pisali v našem tedniku pred dobrimi štirimi meseci. Malo, ali točneje povedano, skoraj ničesar pohvalnega nismo takrat omenjali. Razprava na zboru delovne skupnosti oktobra lani je namreč pokazala, da kolektiv invalidskih delavnic ni enoten, da je vprašanje notranjih odnosov več kot pereče, prav tako vprašanje proizvodnje, osebnih dohodkov in celo obstoja delovne organizacije...

»Poudariti moram, da je nekdanji tajnik sindikalne podružnice v invalidskih delavnicah neosnovano širil po svoji delovni organizaciji vest, da je direktorja vsilila občina«, mi je povedal Zdravko Gertman, referent za kadre pri občinski skupščini Domžale. »Mislim, da so se želeli polastiti direktorjevega stolčka nekateri ljudje, ki pa za to delovno mesto niso imeli pogojev. Od tod tudi gonja proti direktorju. Povsem jasno pa je, da je od vseh kandidatov za direktorsko mesto v invalidskih delavnicah najbolj ustrezal pogojem Štefan Horvat, zato je kot kandidat tudi uspel. O kakršnemkoli vsiljevanju ne bi mogli govoriti...«

Direktor Novoprema Štefan Horvat »vsiljevanja« ni želel komentirati. Na vprašanje, kaj je napravil za svoj kolektiv, pa je dejal:

»Še vedno smo v težavah, ki jih pripisujem nekdanjim zastarelim prijemom gospodarjenja. Ko sem prišel v podjetje proizvodnja ni bila organizirana, podjetje na primer sploh ni imelo svojega proizvodnega plana. Marsikaj se je v zadnjih mesecih obrnilo na bolje, marsikaj pa je seveda še danes zelo narobe. Še vedno imamo precejšnje zaloge, ki se jih doslej še nismo mogli znebiti. Tako imamo pri podjetju Slovenija šport kar za 9 milijonov starih dinarjev svojih izdelkov, na zalogi nam ležijo kavči v vrednosti 7 milijonov dinarjev. Če ne bi svoje proizvodnje preusmerjali, bi bilo še težje...«

Ko sem pred meseci prisostvoval izboru delovne skupnosti invalidskih delavnic, sem lahko slišal, da nekateri zaslužijo komaj za »kruh in kavo«. Tako je naprimer septembra lani zaslužil Franc Smrekar, obratovodja v Hrašnicah, komaj 18.300 starih dinarjev. Tudi drugi se niso mogli pohvaliti z ne vem koliko višjimi osebnimi dohodki.

»Osebni dohodki naših delavcev so v minulih mesecih porasli,« je to pot povedal Štefan Horvat. »Lani so znašali naši osebni dohodki v povprečju 47 tisoč S-din na mesec, ob koncu leta pa smo jih dvignili za 12 %. Če ne bi imeli toliko zalog, bi bilo seveda malce drugače, tako pa znaša samo vrednost zalog materialu 39 milijonov S-din.

PERSPEKTIVNA PRIHODNOST

Kljub težavam so v Novopremu optimisti. Pravijo da se vedri in da je najhujše tako rekoč za njimi.

»Zaradi preusmerjanja proizvodnje imamo sicer težave, prepričan pa sem, da bo kmalu spet za vse dovolj dela. V obratu Homec bomo namreč morali poslati 17 delavcev na kolektivni dopust, ker trenutno nimajo dela. Toda to so kratkotrajne težave... Prav včeraj smo sprejemali proizvodni program za letošnje leto, po katerem naj bi celotni dohodek podjetja porasel od lanskih 72 na 142 milijonov S- din in vse kaže, da ga bomo izpolnili...«

Tako sodi direktor Novoprema Štefan Horvat.

ANDREJ ULAGA

Vse za dom, službo in izlete

modna hiša

LJUBLJANA – MARIBOR

nama LJUBLJANA

V BLAGOVNICI S STANOVANJSKO OPREMO
NAMA, WOLFOVA 1
NA IZBIRO
V I. NADSTROPJU:

- posteljno perilo, prešite in volnene odeje
- dekorativno blago
- serviete, prti, brisače
- preproge, tekači, obloge tal, zavese
- gospodinjski aparati, hladilniki, štedilniki, sesalci, loščilci, mešalci, bojlerji
- radio aparati, televizorji, gramofoni, magnetofoni, transistorji, radijske in TV antene
- svetilke: stropne, stenske, namizne, stoječe

Nakup pohištva in gospodinjskih aparatov tudi na potrošniški kredit — 10-odstotni popust pri plačilu z devizami.

LJUBLJANA nama

RAZŠIRJENA SEJA REPUBLIŠKEGA SVETA ZVEZE KULTURNO PROSVETNIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE:

Premalo akcijski dogovori

Informacija o tem, kako danes po občinah ocenjujejo stanje in probleme na področju kulturno-prosvetne dejavnosti kakor tudi uvodni referat, so pogojili na zadnji razširjeni seji Republiškega sveta Zveze kulturno prosvetnih organizacij Slovenije med prisotnimi zelo heterogeno razpravo. Spodbudni primeri kulturnega dela in ustvarjanja pogojev za kulturno delo in življenje v občinah so se prepletali s črnogledostjo izjav in ocen glede možnosti za kulturno delo, kar je bilo po presoji nekaterih povsem upravičeno, a drugih zopet mnogo manj. Vsekakor pa ne bi smeli posameznih ugotovitev prehitro posploševati. Kaže, da se precejšen del kulturnih delavcev v amaterskih organizacijah ne znajde dobro v novih okoliščinah in je precej demoraliziran, zato pa tudi včasih bolj zagret v besedah kot pri konkretnem kulturnem delu. Pa tudi v situaciji, ko konkretne okoliščine niso naklonjene kulturnemu delu, ne moremo zanikati vsega tistega, kar je bilo na tem področju storjenega v dveh zadnjih desetletjih. A glede sedanjosti in prihodnosti se bo pač treba navaditi razločevati, kaj so slabe odločitve zaradi nerazumevanja potreb kulture, kaj pa je ekonomsko nemogoče kulturi nuditi že danes, v današnjih razmerah.

Predvsem se mnogi niso strinjali z oceno, da bi bilo vse drugače, če bi imela kultura več denarja. Stabilnejša sredstva za kulturo so resda potrebna, zlasti za normalno delo kulturnih institucij. Tudi Zveza kulturno-prosvetnih organizacij se bo morala zato vključiti v prizadevanja za izoblikovanje sistema financiranja na področju kulturnih dejavnosti, ki naj bi ga predvidoma izdelali do 1968. Toda prav kulturno-prosvetne organizacije se tudi kasneje ne bodo mogle opirati le na zakonite izvore sredstev za kulturo, saj je prav program njihove dejavnosti treba kar najbolj približati delovnim kolektivom. »Žicanje« denarja za nedoločene namene in še to le pri direktorju podjetja, gotovo res nima dosti skupnega s takim smotrom. Toda nekateri primeri, ko so kulturno-prosvetne organizacije oziroma njihove zveze zainteresirale delovne organizacije celo za večletni prispevek, namenjen za dolgoročnejše zastavljene kulturne akcije, so lahko spodbudni.

Tudi o tem, ali imamo kulturne programe ali ne, so bila mnenja dokaj različna. Medtem ko so prvi trdili, da programov ni, kar je odraz neke splošne neaktivnosti so drugi trdili, da programi so, le da jih ponavadi nihče ne pregleduje in ocenjuje, ali pa jih razvrednoti, saj sredstva dajejo kulturi še vedno izrazito administrativno-proračunsko ali kot podporo. In tretji so zagotavljali, da je na področju kulturnega življenja še zelo dosti praznega prostora, odsotnosti programov, ki bi pomenili kulturno informacijo, propagando programov poklicnih kulturnih institucij, kulturno polemiko in razgovor o problemih umetnosti, estetsko vzgojo in končno ljubiteljsko kulturno združevanje in delovanje.

Mladina. O njej so dejali, da je je vedno več, ki si želi kulturnega življenja, toda ni ljudi, ki bi z njo delali. Delo organizatorja kulturnega življenja ali umetniškega mentorja je pri nas zelo malo cenjeno, so ugotavljali. Prosvetni delavci bi morda lahko res več storili za kulturno življenje mladine v okviru svobodnih šolskih dejavnosti, izven šole pa bi morali h kulturnemu delu z mladino pritegniti tudi ljudi drugih poklicev. V kulturno prosvetnih organizacijah nasploh zelo manjka strokovnih kadrov oziroma amaterjev z večjim strokovnim znanjem. V zadnjih letih je šlo skozi različne seminarje sicer ogromno število slušateljev, a dela jih mnogo manj. Zakaj? Ali se njihovo delo podcenjuje, ali hodijo na seminarje vedno isti ljudje, ali je izbor ljudi za seminarje nezadovoljiv, ali je sam sistem izobraževanja slab? Na ta vprašanja bo treba enkrat temeljiteje odgovoriti. Morda ljudi odbija večno razpravljanje o starih in novih oblikah dela, ne da bi kdaj bolj nadrobno ocenili in povedali, kaj je v enem ali drugem resnično kulturno vrednega. In končno še nekaj: občine plačujejo svoje prosvetarje, čeprav tudi teh ne najbolje, a skoraj nikjer ne najdejo denarja, da bi kot dolgoročno investicijo štipendirale in nastavile človeka, ki bi skrbel za kulturno podobo kraja in bil animator vseh ljudi, ki lahko pri tem karkoli pomagajo.

Tudi ostrih besed na račun dela Zveze ni manjkalo: način obravnavanja kulturnih problemov na tem forumu je že vrsto let enak, razprave ne rodijo, stališč, ki bi vodila h konkretnim rezultatom, Zveza se premalo uveljavlja v republiki kot sooblikovalka nacionalne kulturne politike, njena stališča ne prihajajo v javnost in ne spodbujajo polemik in končno, prešibak in nesistematičen je tudi vpliv Zveze na kulturno prosvetne organizacije. Zveza bi morala zopet opraviti pregled, ki bi pokazal, ali sredstva za kulturo v občinah glede na narodni dohodek nazadujejo ali se vendarle kakorkoli povečujejo.

Razprava je načela še marsikateri problem, toda za konec kratkega poročila vendarle eno skupno ugotovitev: V bodoče bi se morala Zveza lotevati bolj konkretnih nalog in njeni dogovori bi morali postati bolj akcijski. Spodbudne primere prakse bi morala bolj popularizirati in tako tudi drugim organizacijam, ki zaenkrat še bolj razmišljajo o svojem nepopularnem položaju kot o svojem delu, pokazati pota, ki kam pripeljejo. Eno prvih vprašanj, ki naj bi ga Zveza v prihodnje temeljito obravnavala, pa naj bi bilo vključevanje mladih v kulturno življenje in delo.

S. G.

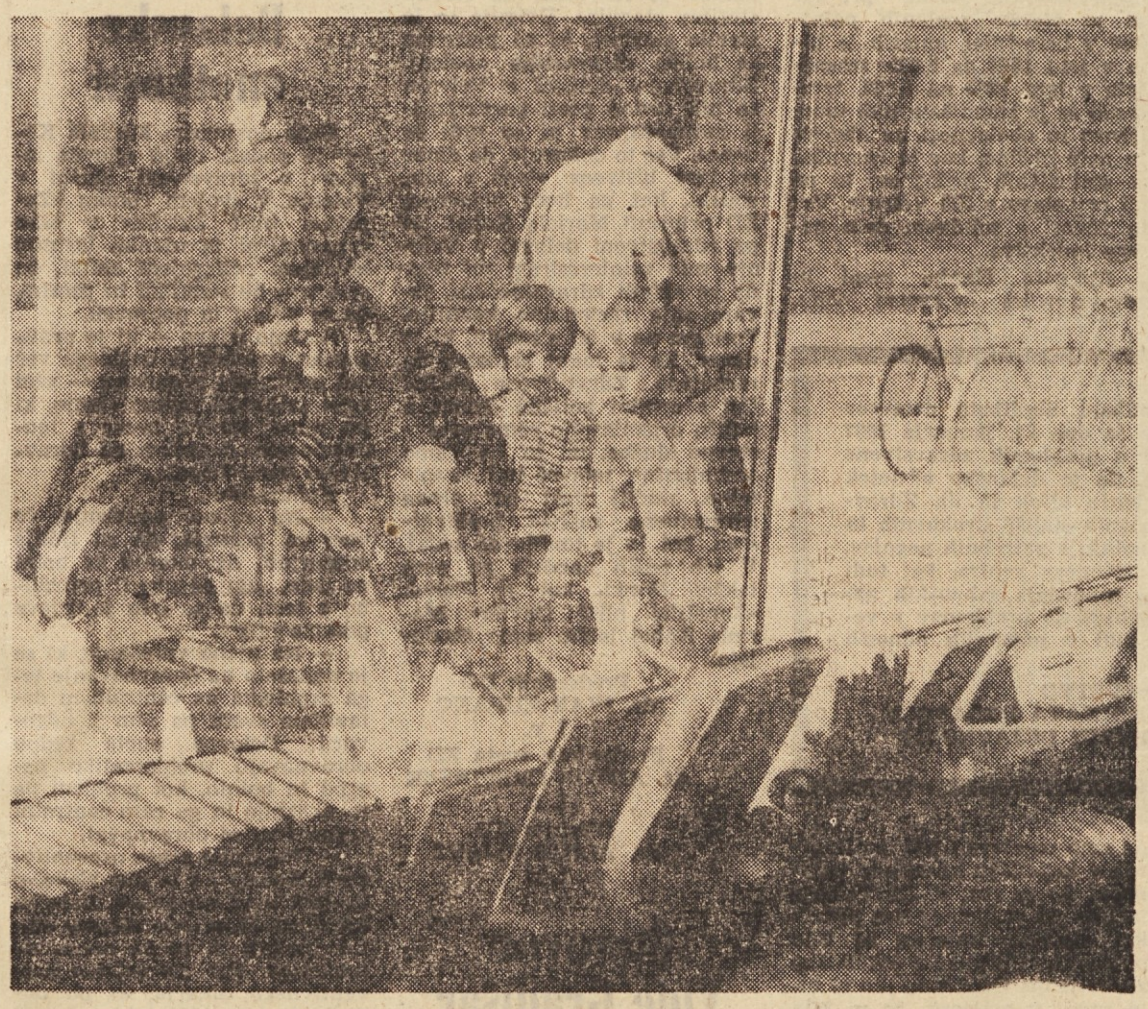

Tudi mikavno urejeno izložbeno okno lahko pridobiva nove bralce

PREŠERNOVA DRUŽBA

Za članarino 20 N-din bo Prešernova družba izdala za svoje člane konec leta 1967

1. PREŠERNOV KOLEDAR za leto 1968
2. Miško Kranjec: IZ NAŠIH DNI, roman
3. Una Troy: SEDEM NAS JE, roman
4. V. Winkler: TISTI IZ ZELENE ULICE, mladinska povest
5. Franček Bohanec: SLOVENSKA BESEDNA UMETNOST
6. Po prosti izbiri eno izmed doplačilnih knjig. To si član izbere k redni knjižni zbirki, drugi dve pa prejme, če doplača po 5 N-din za vsako.
7. Vsak član bo prejel še eno knjigo iz prejšnjih programov Prešernove družbe

DOPLAČILNE KNJIGE

1. MALI KMETIJSKI STROJI
2. Vlada Marcon: S PLETILKO IN KVAČKO
3. Andreja Grum: SODOBNO KUHANJE V DRUŽINI

Za 20 N-din bodo člani prejeli torej SEDEM KNJIG, za 30 N-din pa DEVET KNJIG zanimive, poučne in praktične vsebine.

Vsako izmed knjig prejmejo člani lahko vezano v celo platno, če doplačajo po 2,50 N-din za vsako.

Vabimo vas, da se naročite na list KNJIŽNA POLICA (8 N-din), knjižno zbirko LJUDSKA KNJIGA (40 N-din broš. in 60 N-din CPLA) in revijo OBZORNIK (40 N-din). Vse plačilivo tudi v obrokih.

TO SO NAJCENEJŠE KNJIGE

Člane vpisujejo in sprejemajo naročila poverjeniki, knjigarne in uprava v Ljubljani, p. p. 41/I.

ŽEJNE PREPELJATI PREK VODE

(Nadaljevanje s 1. strani)

ti na mnenje, da materialne zadolženosti v Sloveniji ni mogoče reševati še naprej tako boleče na račun šolstva in šolnikov.

Predvsem so izrazili določeno skepso glede tega torej, kako zakon nakazuje razreševanje materialne osnove šolstva. Izračun sredstev je še vedno narejen na osnovi proračunske potrošnje iz leta 1966, ne pa na osnovi ovrednotenih pedagoških normativov. Številke kažejo, da je šolstvo lani realiziralo 61 milijard 100 milijonov S-din. Letos naj bi investicije postale neobvezne, anuitete naj bi prevzeli tisti, ki so najeli posojila, za dejavnost pa naj bi iz republike, občin gospodarstva in lastnih dohodkov šol zbrali 56 milijard 900 milijonov S-din (nasproti lanskim 49 milijardam 200 milijonov S-din), kar je povečanje za 7 milijard 700 milijonov din oz. za 9 %. Toda v januarju letos beleži osnovno šolstvo že zamujanje v osebnih dohodkih za 11 %, to pa je blizu 6 milijard S-din, če bi ta zaostanek hoteli pokriti, da o sredstvih, ki potem še ostanejo za materialno osnovo šolstva, sploh ne govorimo. Poleg tega je veliko vprašanje ali bomo predvidenih 6 milijard 300 milij. S-din zbrali po prostovoljni poti iz gospodarstva in ali bodo občine povečale v skladu s predvidevanji svoj delež za 7,9 % ob tem, da bodo same sprejemale minimalno stopnjo prispevka za izobraževanje in vzgojo.

Dejstvo je že danes, da se šolstvo ne razvija v skladu s predvidevanji družbenega načrta, da je lani padla udeležba šolstva v narodnem dohodku od 4,7 % na 4,3 % in da bo letos namesto predvidenih 4,8 % zopet padla za kakšno desetinko od lani. Slišati je bilo tudi pripombo na to, da bomo sredstva, ki jih bomo privarčevali zaradi zaostrenih pogojev za uveljavljanje pravice do otroškega dodatka, porabili za pokojnine, namesto da bi jih namensko vlagali v otroško varstvo in vzgojo. In še to. Predvidena dinamika povečavanje sredstev za izobraževanje je torej v Sloveniji 9%, toda v Bosni je predvidena za 22,9 %, v Hrvaški za 22,3 %, v Srbiji pa za 21 %.

V razpravi je bilo tudi ugotovljeno, da ne kaže, da bi bili letos storjeni premiki znotraj proračunske potrošnje in investicij v korist šolstva. Torej se odnos do šolstva ni spremenil. Zaradi materialne situacije pa v zakonskem osnutku tudi ni nakazanih perspektivnejših rešitev glede uveljavljanja družbeno priznanih stroškov izobraževanja in njegovih posameznih elementov, kar naj bi omogočalo izravnavanje standarda šolanja. Glede posebnih izobraževalnih skupnosti so ugotovili, da so ostale le bolj mrtva črka na papirju, kot pa resnični stimulans, ki bi pospeševal proces direktnega povezovanja gospodarstva in družbenih služb z izobraževalno sfero in s tem odpiral možnosti za večjo racionalizacijo šolske mreže. Sploh je glede mnogih vprašanj prevladovalo mnenje, da je predlagatelj zakonskega osnutka zaradi težkega materialnega stanja v republiki pustil nedorečenih vrsto odnosov, čeprav bi lahko za marsikaj vsaj v prehodnih določilih dostal časovne roke, do katerih bi posamezna odprta vprašanja morali rešiti in tako odpreti šolstvu neko perspektivo.

To pa bi seveda terjalo ostro ločevanje letošnje situacije od pogojev, ki jih za prihodnje hočemo ustvariti šolstvu. Če bo ostalo v glavnem tako, kot je zdaj zapisano v zakonskem osnutku, tako so sklenili tokratno razpravo, bodo sindikati prisiljeni med članstvom začeti akcijo za posebne dogovore med sindikati in predstavniki družbeno političnih skupnosti za razreševanje perečih problemov zaposlenih v šolstvu.

KAKO BI KOMENTIRALI VI?

JAVNO MNENJE:

Več kot polovica anketiranih se zavzema za republiko kot glavnega financerja dejavnosti kulturnih institucij.

Zakaj? So razočarani nad prakso financiranja s strani občin? Prepustili smo tokrat komentar direktorju Celjskega ljudskega gledališča, tov. **Slavku Belaku.** Igralci tega gledališča so nas v televizijski predstavi drugega nadaljevanja Dumasovih »Treh muškетirjev« takole opozorili: »... Smo cenejši kot oštirji, le obiščite nas spet ...« To je bil signal za nas, da jih tarejo materialni problemi.

Če se ljudje danes zavzemajo za republiko kot glavnega financerja dejavnosti kulturnih zavodov, je dejal tov. Belak, to prav gotovo ne počno iz želje po centralizaciji sredstev. V našem primeru tudi ne zato, ker bi bili razočarani nad prakso financiranja s strani celjske občine, ki je naš ustanovitelj. Morda ta težnja izvira preprosto iz spomina na čase, ko so bile vse službe razdeljene na razrede in je bila izobrazba kakor tudi stopnja zahtevnosti oziroma odgovornosti dela vrednotena enako. Po decentralizaciji ustanoviteljskih pristojnosti in obveznosti na celjsko občino naše gledališče beleži stagnacijo, tako v pogledu vrednotenja našega dela kot pogojev za naše delo. A kriva ni celjska občina.

Celjsko ljudsko gledališče je bilo do 1956. leta mestna institucija, naslednje štiri leta pa okrajna. V tem času se je kulturni vpliv gledališča tako zelo razširil na območje občin, ki predstavljajo celjsko regijo, da je bilo več kot polovica predstav izven matične gledališke hiše. Zdaj je gledališče zopet celjska občinska kulturna institucija, obstajajo pa tudi zahteve širšega regionalnega področja po živem in stalnem gledališkem življenju. Ker pa te zahteve niso enake pripravljenosti tudi plačati naše delo, je število gostovanj v regiji in izven njenega območja padlo na tretjino vseh naših predstav. V zadnjem času odhajamo le še tja, kjer so nam pripravljeni povrniti vsaj efektivne stroške gostovanja, to pa seveda ni še realna cena predstave. Politika Republiškega sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti sicer omogoča z delnim prispevkom sklada financirati gostovanja poklicnih gledališč, tudi našega. Toda le s tem eksistenčno vprašanje našega gledališča ne moremo bistveno reševati. V letošnji sezoni je celjska občina ponovno poskusila pridobiti finančno soudeležbo za izvajanje programa gledališča s strani občin celjske regije. Njihov prispevek naj bi bil v sorazmerju s številom predstav, ki jih odigramo na gostovanjih (lani 37 %). Že večkrat ponavljena akcija celjske občine pa zopet ni uspela.

Daleč sem od tega, je dejal tov. Belak, da bi se iz enega finančnega izvora vsi lahko nasitili. Toda republika bi morala imeti svoj kulturni koncept in tako izdelan sistem financiranja kulturnih dejavnosti v republiki, ki bi omogočal postopno realizacijo kulturnega koncepta. To pa ne pomeni, da bi morala republika direktno financirati iz enega izvora vso kulturno dejavnost. Jasno je, da neka regionalna kulturna institucija ne more biti samo v breme ene občine. Medobčinsko financiranje na povsem prostovoljni osnovi se je zataknilo. Na gledalca celotnega finančnega bremena gledališča ni mogoče prenesti, saj bi v takem primeru morali ali prenehati delovati ali se povsem podrediti okusu publike.

Letos smo zaprosili za 119 milijonov S-din. Zazdaj še ne vemo, kakšna bo naša usoda. Ta negotovost nas ovira tudi pri delu. V letošnji repertoar smo npr. uvrstili predstavo Shakespeara. Predstavo študiramo, jo le počasi opremljamo, toda vse kaže, da jo bomo iz denarnih razlogov lahko postavili na oder šele na začetku druge sezone.

Pravijo, da smo predragi. Kako je s tem? Dolžni smo odigrati 150 predstav, odigramo jih preko 200. Igralec, ki je odigral namesto 80 predstav 180, dobi za to presežno delo v sezoni vsega skupaj 142.000 S-din ob povprečnem mesečnem dohodku nekaj manj kot 79.000 S-din. In, ali bo lahko toliko igral 40 let? Zaradi takega nagrajevanja, ki močno zaostaja za nagrajevanjem drugih z enako kvalifikacijo, je tudi še prisotno prepričanje, da je celo sistem plačilnih razredov bil bolj pravičen.

Lotili smo se zakona o financiranju področja vzgoje in izobraževanja. Ali je prav, da nismo istočasno začeli proučevati tudi financiranja kulturnih dejavnosti, saj je to področje z onim prvim zelo povezano. Pravimo, da bomo za kulturo proučili sistem financiranja do 1968. leta. Toda kaj bo s kulturnimi institucijami dotlej, bodo institucije, ki pokrivajo regionalne kulturne potrebe, vse dotlej zmogle životariti? Ne gre le za gledališče. Zavod za spomeniško varstvo v Celju se je razvil v strokovno dobro organizirano regionalno institucijo. Zaradi denarnih razlogov pa bo postal zopet občinska služba. In kdo in za kakšen denar bo v drugih občinah celjske regije skrbel za spomeniško varstvo?

Z letošnjo sezono smo v gledališču dvignili samoprispevek gledalcev za 60 %. Kljub temu so nam abonmaji narasli za 28 %. Toda to je še vedno malenkosten delež pri našem celotnem dohodku, ki ga moramo ustvariti. Celjani dajejo iz svojega žepa resda le 0,4 % od narodnega dohodka, v republiki je ta odstotek 1,2 %. Toda ali smemo hitreje dvigati samoprispevek, ne da bi negativno vplivali na strukturo naših gledalcev?

● **PRIHODNJIČ: Skoraj tretjina anketiranih v kulturnih institucijah izjavlja, da nima možnosti vplivati na odločitve samoupravnih organov**

Odmevi na reportaži:

NOVO VELENJE FOTO SLUŽBA DE

ZAPELJIVI BLIŠČ ŠTEVILK

TOVARIŠ GLAVNI UREDNIK:

V prilogi vam pošiljam odgovor na članek Mariole Kobal »Zapeljivi bliščk številk«, ki je izšel v vašem časopisu 11. februarja 1967. Vljudno vas prosim, da moj odgovor v skladu z zakonom o tisku objavite v isti obliki in na isti strani pod naslovom »Resnični bliščk številk«.

DR. ALOJZ FIJAVŽ,
direktor Zdravstvenega doma Velenje

Resnični bliščk številk

Članek Mariole Kobal v Delavski enotnosti od 11/2-1967 »Zapeljivi bliščk številk« predstavlja pamflet, kateri ni bil napisan z namenom objektivno kritizirati zdravstveno službo, temveč jo blatiti in ji škodovati. Njeno podcenjevanje vitalno statističnih podatkov govori samo po sebi o resnosti pisca tega članka. Njene trditve v članku so popolnoma neresnične in bom to tudi poskušal dokazati v svojem odgovoru. Že način, da svojih 46 intervjuvancev, katere navaja v uvodu članka, ni izbrala po sistemu, po katerem se običajno opravijo resne ankete. Imena ljudi je dobila od Steva Petrovića, dopisnika Borbe v Velenju, katerega ZD Velenje in jaz osebno tožimo pred sodiščem zaradi širjenja laži o zdravstvenem domu in o meni, dovolj nazorno kaže, s kakšnim namenom je bil napisan ta članek. Osebe, katere navaja, da naj bi jim bila storjena krivica, niso bile niti vse osebno intervjuvane. O vseh je na razpolago medicinska dokumentacija, iz katere je razvidno, da pri nobenem ni bila narejena napaka pri zdravljenju niti kakšna drugačna krivica. Strokovna komisija, katera bo pregledala medicinsko dokumentacijo o vseh navedenih primerih, bo lahko podala svoje objektivno mnenje. Mnenja sem, da se ugotovitev komisije ne bo razlikovala od mojih trditev. Mariola Kobal v članku navaja in citira tovarišico Vido Gradišar. Imenovana je na sestanku celotnega kolektiva ZD Velenje javno izjavila, da ni izjavila niti besede tega, kar je napisano v članku in da bo od sodišča zahtevala zadoščenje zaradi laži, ki jih je napisala Mariola Kobal. Tudi dr. Miodrag Perišić se je delno distanciral od izjav, katere Mariola Kobal pripisuje njemu.

Mariola Kobal verjetno še nikoli v svojem življenju ni bila v rudniku, ker pripisuje 400 delovnih invalidov zdravstveni službi v Velenju. Res je, da je število invalidov v RL Velenje visoko. Temu so krivi naporni delovni pogoji, delno tudi to, da pred dvajsetimi leti pogoji za sprejem v rudnik niso bili tako ostri. Sprejeti so bili tudi takšni delavci, katerih fizična zmogljivost ni bila odgovarjajoča za rudarski poklic. Vse to in še nesreče, katere se tudi z najboljšo zaščito ne dajo preprečiti, pogojujejo nastanek invalidnosti. Zdravstvena služba pri sistematskih pregledih, ki jih redno opravlja vsako leto, odkriva ljudi z bolezenskimi znaki, za katere prizadeti sami niti ne vedo. Te novo odkrite bolnike, kateri seveda za jamsko delo v interesu njihovega zdravja niso več sposobni, predstavlja invalidski komisiji, da dobijo ustrezno lažje delo v jami ali izven nje. Pretežno število invalidov RL Velenje so invalidi III. kategorije, ki sedaj delajo na lažjem ustreznem delovnem mestu, katero ne škoduje oziroma ne more poslabšati njihovega dosedanjega zdravstvenega stanja.

Zdravstveni dom Velenje je že meseca junija 1965 sprejel koncept, kateri si šele danes s težavo utira pot v zdravstveni službi SR Slovenije. Zdravstveni delavci v Velenju so sami zavestno sprejeli sklep, da so oni odgovorni pri trošenju skladov zdravstvenega zavarovanja. Izjasnili so se za racionalno koriščenje sredstev sklada, upoštevajoč pri tem vedno interese zavarovancev oziroma občanov. V ZD Velenje je bil tudi sprejet sklep in ga tudi izvajamo, da zdravniki nosijo pretežni del odgovornosti za stanje skladov zdravstvenega zavarovanja, saj oni s svojimi ukrepi direktno vplivajo na potrošnjo skladov. Od racionalnosti njihovih ukrepov je odvisno, kako se koristijo ta sredstva. Zdravniki v ZD Velenje so prevzeli nase odgovornost za bolniški stalež. Po našem mnenju te odgovornosti ne more prevzeti gospodarska organizacija ali predpostavljeni zavarovanca, saj oni ne odrejajo staleža. Stalež odobrava zdravnik in zato nosi večji del odgovornosti tudi on. Mi smo še pred leti, ko nismo zastopali tega koncepta, imeli na območju naše občine izredno visok bolniški stalež. Sedaj nam ga je uspelo znižati na približno 4 % in to seveda ne na škodo bolnika. Naš moto je vedno bil, da bolnemu človeku pripada vse. Držimo se tudi koncepta, da nekdo, ki je laže poškodovan ali lažje bolan ter njegovo zdravljenje ne zahteva ležanja, da ga premestimo na ustrezno lažje delo v polnem ali skrajšanem delovnem času in to na tak način, da ni oškodovan pri svojem zaslužku. Tako dela dnevno na območju naše občine od 80 do 100 ljudi na lažjem ustreznem delovnem mestu v polnem ali skrajšanem delovnem času. Tudi ti delavci, ki čakajo na oceno po invalidski komisiji in pri katerih ni predvidena popolna nezmožnost za delo, delajo na ustreznem delovnem mestu, na katerem v večini primerov ostanejo tudi po oceni invalidske komisije. S takšnim načinom dela in s takšnim pristopom zdravstvene službe k vprašanju bolniškega staleža, nam je stalež uspelo zmanjšati. Seveda pa vsa zasluga za znižanje bolniškega staleža ni samo v zdravstveni službi. Pomemben faktor pri tem je tudi relativno visok standard delavcev v Velenju, dobra in higienična stanovanja, dobra higiensko tehnična zaščita v rudniku in še razni ostali faktorji. Vse to vpliva na bolniški stalež, ne pa dinar, kot to trdi Mariola Kobal v svojem članku.

Zdravstvena služba v Velenju se je postavila na stališče, da mora napraviti čimveč doma, seveda samo to, čemur je strokovno kos brez škode za zdravje bolnika. Z boljšo organizacijo dela nam je uspelo znižati frekvenco v posameznih ambulantah tako, da ima zdravnik več časa za bolnika, da ga zdravi, in da ni samo triažer. Težki milijoni so bili dani za ambulantno službo in mnenja smo, da precejšnji del vzrokov, zakaj je zdravstvo zašlo v takšno situacijo, v kateri smo danes, leži v tem, ker ambulantna služba ni odigrala povsod svoje vloge. Z izboljšanjem dela ambulantne službe pri nas se je število poslanih polnikov v bolnišnici, katerih je bilo v letu 1964 ca 5.000, zmanjšalo v letu 1966 na 3.000. Istočasno se je zmanjšala tudi umrljivost in obolevnost na območju naše občine, kar je razvidno iz statističnih podatkov, ki so na razpolago v ZD Velenje. Vse to govori o solidnem delu našega kolektiva.

Avtorica članka meni in zdravstvenim delavcem očita, da smo omejevali pošiljanje otrok v kopališko klimatske ustanove. To ni res. V ZD Velenje imamo na razpolago vse podatke imensko, katerim ni bilo odobreno kopališko-klimatsko zdravljenje. Odobreno jim ni bilo samo v primeru, če ni bila indikacija za takšno vrsto zdravljenja, ali če zdravnik, ki je predlog napravil, ni priložil ustrezne medicinske dokumentacije. Mi smo vedno zagovarjali kopališko-klimatsko zdravljenje v normalnem obsegu. Smatramo tudi danes, da je ta vrsta zdravljenja za nekatere bolezni nujno potrebna. Nasprotovali smo pa temu in nasprotujemo še danes, da bi ta vrsta zdravljenja bila neke vrste letni dopust na račun sklada zdravstvenega zavarovanja, kar je v preteklosti v resnici mnogokrat tudi bilo.

Zdravstveni službi novinarka očita, da je v Velenju denar prvi in bolnik zadnji. To je zelo neobjektivna trditev, katero zdravstveni dom s svojim delom popolnoma negira. V zdravstvenem domu Velenje ni noben zdravstveni delavec nagrajen po številu pregledov v ambulanti. Tudi specialiste, ki jih imamo, ne nagrajujemo po številu pregledov. Iz naših analitičnih podatkov je razvidno, da število storitev stagnira. Dviguje se le število storitev, ki so potrebne za boljšo diagnostiko obolenj. Zdravstveni delavci v Velenju so bili vedno proti participaciji zavarovancev in so tudi še danes. Vse to dokazuje, da dinar ne igra bistvene vloge v tem smislu, kot ga hoče delavcem ZD pripisati Mariola Kobal. So pa zdravstveni delavci v Velenju zelo zainteresirani na tem, da se skladi zdravstvenega zavarovanja racionalno koristijo. Posebno pa v tej situaciji, ki je danes, ko je manj sredstev na razpolago. Zdravstvena služba želi s svojim boljšim delom, z boljšo organizacijo same zdravstvene službe, in to ne samo ambulantne, temveč tudi hospitalne, nuditi vsaj isti obseg zdravstvene zaščite prebivalstvu, kot jo je nudila do sedaj. V teh naših naporih pa nam takšni članki, kot je članek »Zapeljivi bliščk številk« Mariole Kobal lahko samo škodujejo.

Predsednik UO
dr. IVAN ZUPANC
l. r.

Predsednik sveta ZD
dr. ANTON ČREPINŠEK
l. r.

Direktor ZD
dr. ALOJZ FIJAVŽ
l. r.

Predsedstvo republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije je dne 24. januarja 1967 razpravljalo med drugim tudi o problemih zdravstvene službe v Velenju in ugotovilo, da je dejansko odstotek invalidiziranja delavcev v Velenju visok in da Zdravstveni dom Velenje v smislu znanih stališč strokovnih in oblastvenih organov SRS ne izpolnjuje potrebnih pogojev, da bi opravljal funkcijo zdravstvenega centra, kot tudi komunalna skupnost Ravne ne izpolnjuje zakonskih pogojev za obstoj. Zaradi tega prihaja do problemov v velenjski zdravstveni službi in tudi v notranjih odnosih v samem zdravstvenem domu.

PREDSEDSTVO
RO SINDIKATA DELAVCEV
DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

Odgovor Vide Gradišar

Novinarka Mariola Kobal je v članku »Zapeljivi bliščk številk« navedla izjave pod narekovaji, iz česar je videti, kot da bi šlo za moje izjave, kar pa ni resnica. To, kar piše v tem članku, češ da sem izjavila, ni resnično in je potvarjanje dejstev.

Vsebina mojega razgovora z novinarko je bila izključno v tem, da medsebojni samoupravni odnosi v kolektivu zdravstvenega doma niso zdravi in da so potrebna prizadevanja, da se to uredi. Nisem pa dajala nikakih izjav o osebnostih niti nisem govorila o strokovnih problemih velenjske zdravstvene službe. Tak način pisanja ne omogoča razreševanja problemov, pač pa ustvarja še slabše odnose v delovni skupnosti.

VIDA GRADIŠAR
fizioterapevtka v ZD Velenje

Uredništvu Delavske enotnosti

Vaša novinarka Mariola Kobal je podala moje »glavne izjave« o zdravstveni službi v Velenju v svojem članku »Zapeljivi bliščk številk« v tako spremenjeni in njenim lastnim hotenjem prilagojeni obliki, da se s tem ne strinjam in prosim, da se objavi ta popravek.

S svojo izjavo — ki je pravzaprav izvleček iz najinega več kot polurnega razgovora — sem želel prikazati realno stanje, ki pa nima nobene zveze s tendencioznim napadom na Zdravstveni dom Velenje.

Konkretno:

— Na njeno vprašanje, če vem za primere, da so ljudje opozarjali, da morajo še bolni na delo, sem odgovoril pritrdilno s tem, da so bile to izjave posameznikov.

— Na njeno vprašanje, ki se je nanašalo na obravnavanje tega problema na centralnem delavskem svetu pa sem ji odgovoril: Delovne enote redno obravnavajo problematiko nezgod in bolnih, kot problem pa to ni izbilo in ga zato centralni organ tudi ni obravnaval.

— Pojasnilo glede preventivnega dinarja pa je bilo sledeče: Že leta traja na našem rudniku borba za doseganje nižjega staleža bolnih in to na račun simulantov. Pri plačevanju preventivnega dinarja, ki po pogodbi iz leta 1962 lahko doseže največ 500.000 S-din mesečno, smo izhajali iz načela, da naj zdravniki ne bi bili stimulirani od večjega števila pregledov, ampak od večjega števila zdravih.

Zaključil sem s tem, da bi bilo primerneje nagrajevati zdravstvene delavce po odstotku zdravih, ne pa bolnih delavcev.

— Izjava, da je zdravstveno preventivo čas prerasel, je nemogoča in ne vem iz katerega konca izhaja.

— Razmišljanje o lastni ambulanti je bolj plod razmišljanja vaše novinarke, pravzaprav njenega konkretnega vprašanja. Odgovoril sem ji, da smo mnogo razmišljali o raznih oblikah preventivnega zdravljenja, da pa je enotni zdravstveni center, glede na potrebe in možnosti nudenja tudi specialnih pregledov, primernejši in gospodarnejši.

Dovolite mi, da ob zaključku še pripomnim, da se z vašim pristopom k obravnavanemu problemu ne strinjam. Očitki, ki jih navajate, so preveč resni, da se lahko obravnavajo samo s citiranjem govoric. Enostransko obravnavanje problemov gotovo ne pripomore k njihovi razrešitvi. Pri tem bi vaše uredništvo samo opomnil, da še ni minilo leto dni, odkar ste v vašem časopisu objavili zelo pohvalen članek o delu Zdravstvenega doma v Velenju. Ali je v kratkem obdobju res vse postalo tako črno?

Moje izjave je objavila vaša novinarka pod naslovom »Resnica?« Vljudno vas prosim, da ravno v skladu s tem naslovom objavite to moje pojasnilo.

ERNO RAHTEN

Pripomba uredništva Delavske enotnosti

Objavljamo odmeve na reportaži naše sodelavke Mariole Kobal o problemih v velenjski zdravstveni službi, ki smo ju objavili 11. in 18. II. letos. Objavljamo jih v taki obliki, kot so bili napisani; spremenili nismo niti besedice in od tod tudi razne slovnične oziroma jezikovne napake.

O motivih, ki so navedli tovarišico Vido Gradišarjevo in tovariša Erna Rahtna, da napišeta svoje popravke, ne želimo razpravljati, ker se nam — vsaj trenutno— to ne zdi potrebno. Pripomnili bi samo to, da drugi intervjuvanci (bilo pa jih je skupaj 46) niso imeli pripomb na objavljene izjave, kar velja tudi za izjave raznih velenjskih zdravstvenih in družbeno političnih delavcev.

Odgovor predstavnikov ZD Velenje, ki ga objavljamo, ne vnaša kaj prida novih elementov za osvetljevanje razmer v velenjski zdravstveni službi, saj je večina teh podatkov na en ali drug način bila objavljena že v reportaži tovarišiče Kobalove, ki je izšla v DE 13. februarja. Objavljamo pa ga vseeno zato, ker pač priznavamo pravico vsem neposredno prizadetim, da povedo svoje mnenje tako, kot sami menijo, da je prav; če so ob tem iz vzrokov, ki jih sami pač najbolj poznajo, izpustili odgovore na razna bistvena vprašanja, ki smo jih zastavili, je to pač njihova stvar.
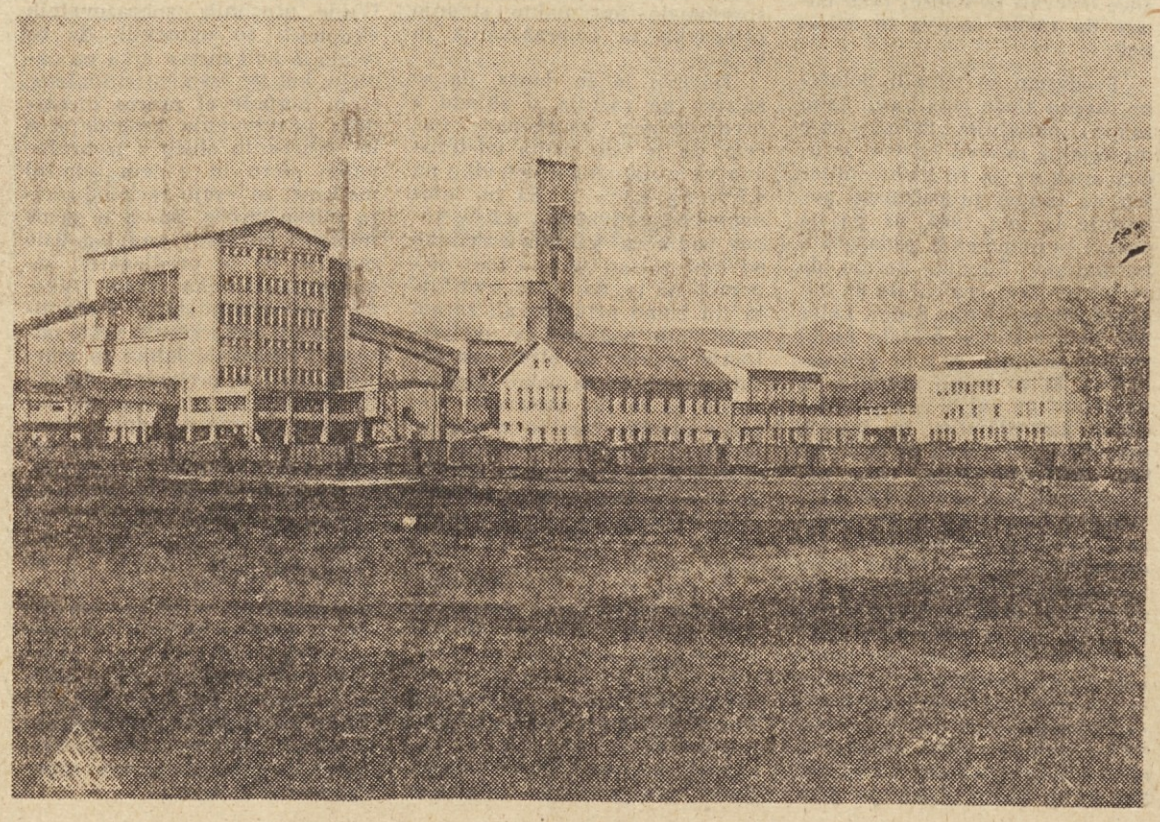
Predstavniki ZD Velenje očitajo Marioli Kobal, da je napisala »pamflet, ki ni bil napisan z namenom objektivno kritizirati zdravstveno službo, temveč jo blatiti in ji škodovati«. Najbrž ne samo nam, temveč tudi vsem našim bralcem ni jasno, zakaj naj bi Mariola Kobal želela blatiti velenjsko zdravstveno službo? Pisala je o njenih problemih, z edinim namenom, da jih pomaga rešiti; če je pri tem kaj pogrešila, to prav gotovo ni storila iz zlonamernosti. Dejstvo pa je, da teh problemov ne moremo zanikati. Predstavniki ZD Velenje jih sicer ne vidijo in zanje je v velenjski zdravstveni službi vse v najlepšem redu; za nas pa to ne velja in očitno tako ne mislijo tudi ne samo mnogi Velenjčani, temveč tudi razni forumi.